

Hrvatski

glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina X Broj 85 Svibanj 2012. ISSN 1800-5179

**ŠEST GODINA OD
OBNOVE NEZAVISNOSTI**

Obnova državne nezavisnosti

Str. 3

Antun - Toni Sbutega

Str. 8

Sunce u pelenama

Str. 12

Poštovani čitatelji

Šest godina je prošlo od iznimno značajnog datuma 21. 5. 2006. godine kada su se građani Crne Gore na referendumu izjasnili za njezinu nezavisnost. U povodu proslave šeste obljetnice državne nezavisnosti razgovarali smo s potpredsjednikom Vlade i ministrom pravde i ljudskih prava Duškom Markovićem.

Tivat je nakon skoro dva mjeseca konačno dobio izvršnu vlast koju ovoga puta bez Hrvatske građanske inicijative čine Demokratska partija socijalista i Socijaldemokratska partija. Još uvijek aktualni potpredsjednik Općine, član HGI-ja, Ilija Janović, osvrnuo se na te događaje za naš list.

U proteklih mjesec i pol dana u Kotoru je pokrenuta humanitarna akcija Šoping centra „Kamelija“ i NVO-a „Šjore od mota“ tijekom koje su skupljana novčana sredstva za porodiljno odjeljenje Opšte bolnice Kotor. Na ovu akciju trebaju biti ponosni njezini organizatori, ali i svi građani Kotora i Tivta koji su joj se odazvali i pomogli da na pravi način uspije.

Uz to, s posebnim zadovoljstvom preporučujem vam rubriku „Ličnost izbliza“ u kojoj vam ovoga puta, u nešto drukčijem svjetlu predstavljamo ambasadora Crne Gore pri Svetoj Stolici – Antuna Sbutegu.

Nаша nova rubrika „Bokelji u Hrvatskoj“ izostala je u ovome broju zbog obiteljskih problema našega dragog autora iz Zagreba.

Koristim priliku kako bih zahvalila onima koji uređuju redovne rubrike: Botunade, Kroniku grada, Vremeplov, Kroniku HGD CG...

Uz sve ostale zanimljive teme, nadam se da ćete biti zadovoljni i ovim brojem koji držite u rukama.

*Vaša urednica
Tijana Petrović*

P. S. Uredništvo duguje ispriku našem članu Đurici Nikoliću iz Amsterdama kojega smo pogreškom nazvali u prošlom broju Glasnika Vickom Nikolićem.

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0)32 304 232 · Faks: +382 (0)32 304 233
E-mail: hgd-kotor@t-com.me · WEB: www.hrvati.me
Žiro-računi: **520-361700-17** · **510-4741-76**
Osnivač i nakladnik: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **Mirko Vičević** · Urednica: **Tijana Petrović**
Uređivački odbor: **Marija Mihaliček, Tripo Schubert, Vivijan Vuksanović, Danijela Vulović, Joško Katelan** · Lektorica: **Sandra Čudina** · Fotografije: **Foto Parteli, Radoje Milić, Dario Musić, Radio Dux, arhiva HGD CG**
Grafička priprema i tisak: **Biro Konto Igalo**
Naklada: 800 primjeraka

Obnova državne nezavisnosti

Piše:
Tripo Schubert

Referendumom 21. svibnja 2006. godine otvorena je nova svijetla stranica crnogorske povijesti. Tog dana Crna Gora je glasno i jasno rekla **DA** svojoj državi, svom imenu, svojoj zastavi, svojoj himni, svojoj djeci, svojoj časti, sadašnjosti i budućnosti...

Povijesni plebiscit organiziran je po najstrožim pravilima koji su ikad primjenjivani u Europi jer je trebalo preskočiti „crtu“ od preko 55% za nezavisnu Crnu Goru. Poznato je da su ovom postotku umnogome pridonijeli upravo glasovi manjinskih naroda u Crnoj Gori.

„Nastavljamo s istim ponosom i entuzijazmom, ali i državnom hrabrošću i mudrošću dalje da snažimo državu kao što su u presudnim istorijskim momentima činili Vojislavljevići, Balšići, Crnojevići, Petrovići“, rekao je premijer Lukšić, istaknuvši da je „budućnost u našim rukama“.

I u pravu je predsjednik naše Vlade jer je danas u svijetu malo zemalja koje su u samo šest godina učinile ono što je učinila Crna Gora. Crna Gora je članica mnogobrojnih međunarodnih organizacija i

Dana 21. svibnja 2006. godine Crna Gora ispunila je 88-godišnji san - vratila je nezavisnost. Konačno smo „svoji na svome“, o nama ne odlučuju drugi, vrata Europe širom su nam otvorena...

Ministar Duško Marković

institucija. Strani investitori rado ulažu u Crnu Goru, pročuli smo se po sigurnosti, prirodnim ljepotama sjevera i juga, o kojima često izvještavaju strani mediji, naši sportaši ime Crne Gore i njezinu svijetlu „majsku zoru“ svakog dana pronose svim meridijanima. Uz to Crna Gora, iako

mala, postala je primjer multi-etničnosti i suživota, daje nemjerljiv doprinos regionalnoj stabilnosti, spaja kulturno-povijesno naslijeđe i suvremeno građansko društvo. Zato nije ni čudo što je Europa Crnoj Gori širom otvorila svoja vrata.

„Iz stanja najmanje razvijene eks jugoslavenske repu-

blike do raspada nekadašnje zajedničke države uspjeli smo za nekoliko godina da se svrstamo u red država s najvećim privrednim rastom u Evropi, da budemo poželjna destinacija za biznis i život“, rekao je Milo Đukanović na svečanosti u povodu Dana nezavisnosti.

Na temu nezavisnosti Crne Gore, položaja manjina u njoj i načinu njihove zaštite naš sugovornik bio je Duško Marković, potpredsjednik Vlade, ministar pravde i ministar za ljudska i manjinska prava.

Šest godina je prošlo od obnove državnosti, kako danas vidite Crnu Goru?

Šest godina od obnove nezavisnosti potvrdilo je opredjeljenje građana da je nezavisna Crna Gora najbolji okvir za ostvarivanje njihovih ukupnih interesa. Podsjetit ću da smo u prve dvije godine nakon nezavisnosti imali najveći ekonomski rast i u odnosu na zemlje EU-a. Crna Gora je u veoma kratkom roku postala članica svih relevantnih međunarodnih institucija. Iako je prije referenduma bilo strepnji da će svojom nezavisnošću usložiti regionalne prilike, Crna Gora je i na tom planu ostala lider u regionu, zemlja koja nema otvorenih pitanja sa susjedima. Donošenjem odluke o priznanju Kosova pokazali smo odlučnost i sposobnost da gledamo u budućnost i nosimo odgovornost za najkrupnije odluke.

Danas, samo nakon šest godina, sigurni smo da ćemo na sljedećem samitu NATO-a dobiti poziv za članstvo i tako biti u prilici da doprinosimo globalnom miru i bezbjednosti. Za dvadesetak dana očekujemo i početak pregovora s Evropskom unijom o članstvu. To je još jedan istorijski trenutak za Crnu Goru. To će biti proces

jačanja i izgradnje naših institucija koje će dovesti do vladavine prava, socijalne sigurnosti i ekonomskog prosperiteta. Jednom riječju, to će biti period u kojem ćemo potvrditi naše demokratske potencijale i vrijednosti. Za šest godina to je neočekivano veliki napredak jedne male države ograničenih institucionalnih kapaciteta. Vjerujem da ni aktuelna ekonomska kriza neće zaustaviti i usporiti ovaj hod Crne Gore.

Rezultatu referenduma od 55,5% umnogome su pridonijele manjine u Crnoj Gori. Kako i koliko su crnogorskim zakonodavstvom riješena manjinska prava?

Vlada Crne Gore preuzima veoma važne korake na daljem unapređenju položaja manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica. Od obnove svoje nezavisnosti u maju 2006. godine učinjeni su veliki pomaci, kako na uobličavanju pravne regulative i donošenju strateških dokumenata, tako i na njihovoj implementaciji.

Ustavom Crne Gore, Zakonom o manjinskim pravima i slobodama i drugim zakonskim aktima, kao i prihvaćenim međunarodnim dokumentima, stvoren je normativni okvir koji omogućuje dalje unapređenje dobrih međunarodnih odnosa u Crnoj Gori i zaštitu manjinskih prava. Možemo reći da je naše zakonodavstvo u oblasti manjinskih prava postavljeno na veoma dobre osnove, što ne znači da nema prostora da se i u ovoj, veoma značajnoj i senzitivnoj oblasti, ide i korak dalje. Usvojena strateška dokumenta su čvrst garant opredijeljenosti Vlade Crne Gore da manjinskim pitanjima prilazi s punom pa-

žnjom i punom posvećenošću. Jačanjem postojećih institucija, kao i novim institucijama (Fond za manjine, Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina, manjinski savjeti), daje se novi zamah u ostvarivanju manjinskih prava.

U pojedinim oblastima društvenog života značajnim za očuvanje manjinskih identiteta preuzete mjere rezultiraju

punim poštovanjem međunarodnih standarda i dostignuća modernih multinacionalnih demokracija. Težnja je da i u onim oblastima u kojima nismo postigli željene ciljeve dosegamo nivoe koji će legitimirati Crnu Goru i njenu posvećenost daljem unapređenju tradicionalno dobrih međunarodnih, međukonfesionalnih i međukulturalnih odnosa.

Nakon formiranja Fonda za manjine i Centra za razvoj i očuvanje kulture manjina, kakva je sada uloga Ministarstva za ljudska i manjinska prava?

Institucionalna zaštita i unapređenje prava manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica je, kako sam i istakao, u fokusu interesovanja i ove Vlade. Fond

za manjine, Centar za očuvanje i razvoj kulture manjina i manjinski savjeti su relativno mlade i nove institucije u našem društvenom ambijentu. Kao prvo, potrebno je ovim institucijama dati šansu da opravdaju svoju ulogu koja im je data u ukupnom koncipiranju onoga što nazivamo razvijanje multietničkog društva uz očuvanje identiteta manjinskih nacionalnih

zajednica. Druga važna činjenica jeste sagledavanje dosadašnjeg učinka ovih institucija i mijenjanje loših stvari, ako ih je bilo, uz zadržavanje svih dobrih momenata. Tu je važna uloga Ministarstva za manjinska prava. To je organ državne uprave koji kreira politiku u ovoj oblasti, prije svega kroz prijedloge normativnih rješenja. Ministarstvo za manjinska prava, kroz zakonska i strateška rješenja i praćenje sprovođenja tih zacrtanih politika, je institucija koja predstavlja svojevrsnu sponu između države, odnosno Vlade i svih drugih institucija. Ne treba zanemariti i ulogu ovoga Vladinog resora i prema međunarodnim organizacijama i institucijama, pogotovu na našem putu evro-atlantskih integrativnih procesa.

Prije određenog vremena Vlada je povukla Prijedlog Zakona o izmjeni Zakona o manjinskim pravima i slobodama, kojim je bilo uskraćeno pravo nevladinim organizacijama da sudjeluju u raspodjeli sredstava Fonda za manjine. Ovim prijedlogom izravno bi bila ugrožena društva s nacionalnim predznakom.

Donošenjem Zakona o nevladinim organizacijama uspostavljen je centralizovani sistem finansiranja nevladinih organizacija. Također, ovim Zakonom je, u članu 32. st. 1. i 2., definisano obezbjeđivanje sredstava za projekte i programe u oblastima od javnog interesa koje realizuju nevladine organizacije, kao i same te oblasti od javnog interesa, pa i zaštita i promovisanje ljudskih i manjinskih prava. Imajući u vidu da je način finansiranja nevladinih organizacija, pa i onih čije je polje interesovanja zaštita i promocija manjinskih prava, već uređeno

navedenim Zakonom o nevladinim organizacijama, smatrali smo da izmjenama Zakona o manjinskim pravima i slobodama postizemo međusobnu usklađenost ova dva zakona.

Naime, Fond za manjine, osnovan skupštinskom Odlukom, u okviru svojih budžetskih sredstava je raspodjeljivao sredstva putem javnog konkursa za projekte od značaja za manjinske narode. Po postojećem zakonskom rješenju pravo učešća na javnom konkursu za raspodjelu ovih sredstava imaju nevladine organizacije i druga pravna i fizička lica čije su djelatnosti odnosno aktivnosti usmjerene na očuvanje i razvoj nacionalnih odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda ili drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog, etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta. Tačno je da bi, ukoliko bi eliminisali nevladin sektor iz pristupa sredstvima Fonda za manjine, društva s nacionalnim predznakom bila onemogućena u apliciranju za ova namjenska sredstva te bi takvim rješenjem manjinski NVO sektor učestvovao samo u „utakmici” sa svim ostalim NVO-ima. Kako Fond za manjine ima posebna sredstva, definisana osnivačkim aktom i budžetom, isključivanje nevladinih organizacija iz učešća na konkursu ne umanjuje sredstva Fonda, niti se ta sredstva mogu „preliti” u budžetska sredstva planirana za projekte NVO-a. Sve su to razlozi koji su nas opredijelili da povučemo predložene izmjene Zakona o manjinskim pravima i slobodama.

Novim Zakonom o nevladinim organizacijama predviđeno je formiranje centralnog fonda na nivou države iz kojega bi se financirali NVO-i.

Kada će po Vašemu mišljenju zaživjeti ta nova institucija, po kojem principu će se formirati komisija za ocjenu projekata i po kojim kriterijima će se vršiti raspodjela?

Pitanje finansiranja nevladinih organizacija jedno je od pitanja koje je bilo u fokusu interesovanja prilikom izrade novog Zakona o nevladinim organizacijama. Prihvaćena su rješenja, usaglašena s mišljenjem nevladinog sektora, koja uspostavljaju centralizovani sistem finansiranja nevladinih organizacija. Intencija ovih rješenja je da se planirana budžetska sredstva prepoznaju u Zakonu o budžetu na jednome mjestu, da njihovom distribuciju (po osnovu projekata prispjelih na javnom konkursu) vrši jedna centralizovana komisija, koja onda ima mogućnost kontrole utroška tih sredstava.

Članom 33. Zakona o nevladinim organizacijama jasno je definisan sastav i uloga Komisije za raspodjelu sredstava. Tu komisiju bi obrazovala Vlada, a činili bi je predstavnici organa državne uprave iz oblasti od javnog interesa, definisane zakonom, i predstavnici nevladinih organizacija čiji se ciljevi i djelatnosti odnose na te oblasti. Komisija bi podnosila godišnji izvještaj o radu Skupštini, sa svim relevantnim podacima o podržanim projektima, iznosom sredstava, rezultatima monitoringa i evaluaciji itd. Članom 35. ovog Zakona su definisani i opšti kriterijumi za raspodjelu sredstava, a to su: doprinos ostvarivanju javnog interesa u određenoj oblasti, kapacitet organizacije da realizuje projekat, kvalitet predloženog projekta, transparentnost rada itd. Bliže kriterijume za ocjenu projekata uređuje Vlada.

HGI ipak u oporbi

Ipak je ovo politika, nešto gubiš kako bi nešto dobio, i ima nešto vrednije od osobnog, a to je slogan kampanje - Vjerni Tivtu!

Nakon skoro dva mjeseca od lokalnih izbora, koji su održani 7. travnja, Tivat je prije nekoliko dana konačno dobio novu izvršnu vlast. DPS i SDP postigli su dogovor o nastavku koalicijske suradnje. Dosadašnji treći partner u tivatskoj lokalnoj vlasti – HGI, nije pristao na uvjete koji su mu ponuđeni pa će jedina politička partija Hrvata iz Crne Gore u gradu u kojem živi najveći broj pripadnika te populacije u našoj državi ubuduće biti opozicija.

DPS i SDP s ukupno 17 odbornika imaju natpolovičnu većinu u 32-članome tivatskome lokalnom parlamentu i bez HGI-jeva četiri odbornika. Osnovni razlog za to što HGI nije želio nastaviti koalicijsku suradnju s DPS-om i SDP-om bilo je to što ove partije nisu pristale na minimum uvjeta koje im je ispostavio HGI – da

ta partija uz mjesto dopredsjednika Općine dobije i jedno mjesto ravnatelja u tivatskim lokalnim javnim poduzećima ili ustanovama. To je, inače, bilo definirano i dosadašnjim koalicijskim ugovorom triju partija, ali HGI ni u protekle četiri godine nije mogao dobiti obećano mjesto ravnatelja.

Nosilac izborne liste Hrvatske građanske inicijative i još uvijek aktualni dopredsjednik Općine Tivat, **Ilija Janović**, za Glasnik se osvrnuo na najsvježije događaje.

-Kada se treba osvrnuti na nedavno postignute uspješne ili neuspješne dogovore oko koalicije i izvršne vlasti u Tivtu nakon lokalnih izbora, istina jest da nema nikakvog gorkog okusa. Jednostavno većinska partija tj. DPS koji ima 12 mandata uzeo je pravo koje mu pripada, a to je da procijeni treba li im tko ili

ne odnosno pod kojim uvjetima. Pristup o kojem smo svi pričali o više nego korektnoj suradnji u proteklom sazivu izvršne vlasti očigledno nije imao uporište u razmišljanju ljudi s druge strane pregovaračkog tima. Jer stajalište da nismo poželjni u novoj vlasti dalo se osjetiti prilikom iznošenja kratkih argumenata koji su se čuli u oba kratka susreta pregovaračkih timova. Matematički im HGI ne treba za većinu, to je istina i zbog toga je stajalište OO HGI Tivta, na čijem sam ja čelu, da ne smijemo dopustiti podcjenjivanje naše kvalitete, korektnosti i jačine biračkog tijela. Čini se da odnos prema nama možemo tumačiti kao pokušaj da ostanemo izvan lokalne uprave, što marginalizira nas kao stranku i to je sasvim negativno. Također nije mudro, a istodobno je i opasno jer je, očito, proizvod etnocentizma stranaka iz većinskog naroda uz uske i kratkoročne interese.

Bilo je dostojanstveno voditi kampanju, a to dostojanstvo ima sluha za sve i svakoga, ali ne i za pristup koji vrijeđa. Ipak je ovo politika, nešto gubiš kako bi nešto dobio, i ima nešto vrednije od osobnog, a to je slogan kampanje - Vjerni Tivtu! Nastavit ćemo se boriti za opći interes jer smo to dužni sebi i svojim sugrađanima i sugrađankama. Uvijek postoji izbor i odgovornost za izabrano.

Antun - Toni Sbutega

Razgovor vodio:
Mirko Vičević

Dugo živite s obitelji izvan Kotora odnosno Crne Gore. Nedostaje li Vam domaći ambijent?

Iskreno rečeno ne, ali ne zato što sam se otuđio, već zato što sam 1991. godine kad sam se preselio s obitelji u Rim ponio zavičaj sa sobom. I unatoč udaljenosti, on je uvijek u mojim mislima, srcu, snovi-

ma, prati me njegovo ozračje, more, brda, nebo, arhitektura, njegovi mitovi, legende, ugođaj, mirisi i duhovnost. A prije svega ljudi, oni koje sam upoznao iz priča, knjiga, čije sam likove gledao na portretima, kao i moji suvremenici,

poznanici, prijatelji i rođaci. Mnogi od njih više nisu živi, ali su prisutni u mome duhu i sjećanju. Zahvaljujući tome, kada dođem u Crnu Goru, a pogotovo u Boku, imam osjećaj kao da nikada iz nje nisam otišao, osjećam se udomaćeno kao i prije 21 godinu kada sam se odselio u Rim. To je zaista lijep osjećaj. Uz to, u Italiji, a posebno u Rimu, osjećam se također kao kod kuće, a ne kao imigrant. U Rim sam došao sa suprugom Nadom i troje djece, koji su kao i ja rođeni u Kotoru, dakle u našem domu sve odiše atmosferom Boke.

Je li točno da svi putevi vode u Rim?

Stara rimska poslovice kaže da svi putevi vode u Rim jer je u antičko vrijeme kao glavni grad bio povezan sa svim dijelovima golemog imperija koji se prostirao većim dijelom Europe, Sjevernom Afrikom i dijelom Azije. Rim, koji se naziva i Vječnim gradom, bio je najveći i najznačajniji grad tadašnjeg svijeta, ne samo središte jedne države, nego cijele civilizacije koja je imala bitan utjecaj na povijest svijeta. I nakon pada Zapadnorimskog Carstva Rim je ostao duhovno i kulturno središte Europe zahvaljujući tome što je bio sjedište papa, a od VIII. stoljeća i glavni grad Papinske države. Od 1870. Rim je glavni grad Italije, ali je i jedini grad na svijetu u kome su smještene još dvije države. Vatikan je najmanja država na svijetu, ali je središte Katoličke crkve koja ima oko 1,2 milijardi vjernika, te diplomatske odnose sa 180 država. U Rimu je sjedište i Suverenoga malteškoga viteškog reda, specifične države bez vlastitog teritorija, ali koja održava diplomatske odnose sa 104 države u svijetu. Uz to, u gradu se nalaze i neke značajne međunarodne organizacije, kao što je FAO. Zato je Rim najveće svjetsko diplomatsko

Obitelj Sbutëga, Prčanj 1996.

Sa papom Ivanom Pavlom II, Vatikan, 1998.

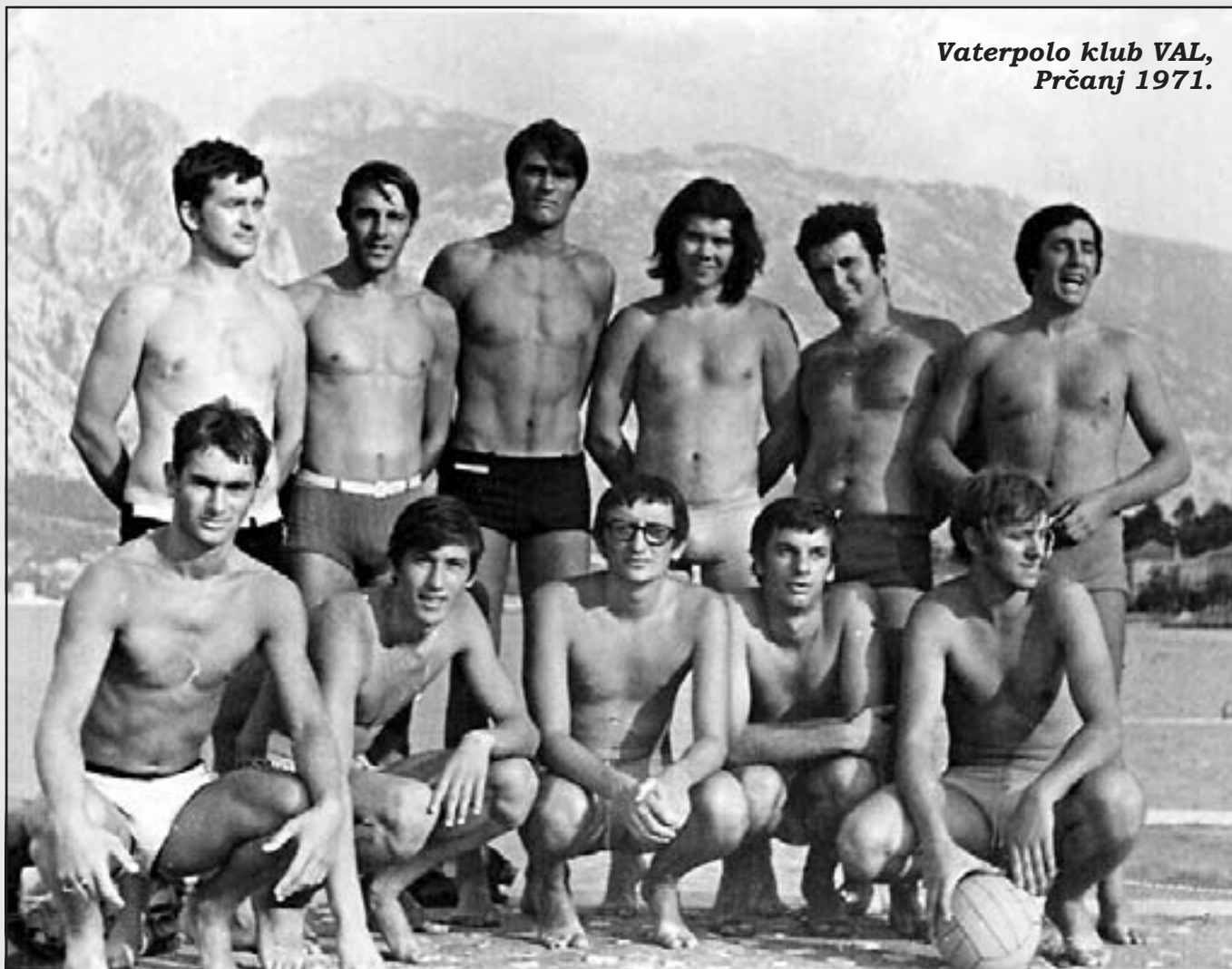
središte. U Rimu se nalaze i dva veleposlanstva Crne Gore, jedno pri Svetoj Stolici, akreditirano i pri Malteškom redu, i drugo u Italiji, koje obuhvaća i San Marino, Maltu i FAO.

Rim ima iznimno bogatu povijest i grad je s najvećom koncentracijom kulturno-povijesnih spomenika i umjetničkih djela na svijetu. Prema podacima, osnovan je 21. travnja 753. prije Krista, dakle prije 28 stoljeća. Ovdje je kolijevka europske civilizacije koja je

sinteza grčko-rimske civilizacije i kršćanstva. Sljedeće godine obilježava se 17 stoljeća otkad je 313. godine rimski car Konstantin Veliki priznao kršćanstvo, a 1957. u Rimu je potpisan ugovor kojim je osnovano Zajedničko europsko tržište koje je evoluiralo u Europsku uniju.

Rim je više od šest stoljeća bio i prijestolnica sadašnjeg teritorija Crne Gore, koji je bio integralni dio imperija od II. stoljeća prije Krista do V.

**Vaterpolo klub VAL,
Prčanj 1971.**

st. poslije Krista. I kasnije su duhovni, kulturni i politički odnosi Crne Gore i Rima bili intenzivni. Papa Grgur VII. priznao je 1078. kraljevsku titulu Mihailu Vojisavljeviću, u Vječnom gradu postojala je u srednjem vijeku kolonija Kotorana i dvije crkve posvećene svetom Tripunu, knez Nikola sklopio je konkordat s papom Lavom XVIII. 1886. godine, a princeza Jelena Petrović bila je kraljica Italije. I danas su, kao što je poznato, odnosi Crne Gore s Italijom i Svetom Stolicom intenzivni i dobri te naši državniči često dolaze u Rim, a ovdje studiraju mnogobrojni crnogorski studenti.

Državljeni Crne Gore imaju puno pravo da se ovdje osjećaju kao kod kuće, kao što se osjećamo moja obitelj i ja, koje

je životni put prije više od dva desetljeća doveo u Vječni grad.

Kao veleposlanik Crne Gore pri Svetoj Stolici sigurno imate priliku upoznati mnoge poznate osobe. Tko je na Vas ostavio poseban dojam?

I kao katolik, a sada i kao veleposlanik Crne Gore pri Svetoj Stolici, bio sam impresioniran prilikom mnogobrojnih susreta s papom Ivanom Pavlom II. i s papom Benediktom XVI.

Papu Ivana Pavla II. imao sam prilike susresti puno puta, prvi put za Božić 1991. godine. Naime, ja sam prije nego što sam početkom 2007. otpočeo svoju diplomatsku misiju godinama radio u Svetoj

Stolici. Papa Ivan Pavao II. bio je zaista karizmatična ličnost, koja je i u vrijeme svoje duge bolesti zračila iznimnom duhovnom snagom. Imao sam priliku da se nakon njegove smrti poklonim i njegovu odru, u istoj dvorani u Apostolskoj palači gdje sam često bio kod njega na audijenciji, prije nego što je kovčeg s njegovim tijelom prenesen u Baziliku svetoga Petra. Bio sam, zajedno s predsjednikom Crne Gore i članovima delegacije, i na njegovoj beatifikaciji 1. svibnja 2011. On je jedini blaženik koga sam osobno poznao i s kojim sam razgovarao.

Kardinala Racionera sreo sam prije nego što je postao papa, a bio sam i na ceremoniji njegova ustoličenja. Nje-

mu sam, sada papi Benediktu XVI., predao 22. siječnja 2007. akreditivna pisma, a moja diplomatska aktivnost vezana je uz njegov pontifikat i često ga susrećem. On impresionira svojom jednostavnošću, rekao bih nježnošću, ali i iznimnim duhovnim i intelektualnim kvalitetama, na kojima počiva i njegov autoritet.

Postoji li nezavršen projekt kojemu biste rado vidjeli kraj?

Naravno da postoji, i to ne jedan. Život je uvijek nezavršeni projekt, ma koliko trajao i ma kako bio produktivan. Kaže se da je Leonardo da Vinci na samrti molio Boga da mu oprostí što je za života tako malo učinio. Svaki čovjek ima velike potencijale, vrijeme, energiju, razum, određene talente itd. Što će od toga iskoristiti, što će učiniti od svoga života, ovisi o mnogim vanjskim faktorima, ali ipak prije svega od samog čovjeka, njegova morala, spremnosti za žrtvu, o njegovoj upornosti itd. Aristotel kaže da je samo Bog potpuno realiziran, ljudi nikada do kraja ne iskoriste svoje potencijale. U Bibliji piše: "Kada čovjek završi, tek je započeo." U poznatoj paraboli o talentima Isus kaže da je svakome Bog dao neke darove, talente, ali da će na kraju od svakoga tražiti da obrazloži što je od njih učinio, kako ih je iskoristio. Kome je više dano, od njega će se više tražiti.

Dakle, i ja imam osjećaj da nisam iskoristio najbolje svoje mogućnosti, realizirao snove, projekte. Mislim na one koje sam eventualno mogao realizirati da sam bio uporniji, vredniji, spremniji na žrtvu, da nisam gubio uzalud vrijeme (pogotovo u mladosti), pa za to snosim moralnu odgovornost pred sobom i pred Bogom. Još od djetinjstva zanimala su me mnoga područja: od religije, umjetnosti, znano-

Vjenčanje, Gospa od Škrpjela 1982.

sti, književnosti, povijesti, filozofije do sporta itd. Imao sam puno snova, želja i projekata na raznim poljima, koje sam samo u maloj mjeri ostvario. Ono što smatram najvećim uspjehom u životu je sretan brak koji traje već 30 godina i troje djece na koje sam ponosan. No, za to je zapravo najviše zaslužna moja voljena supruga Nada. Ne znam koliko ću imati još vremena i energije na raspolaganju, ali bih volio da mogu ostvariti neke privatne projekte. To se odnosi prije svega na objavljivanje mnogobrojnih knjiga na kojima radim godinama, te na želju da više vremena posvetim slikarstvu kojim se bavim, na žalost samo povremeno, od djetinjstva.

Koju biste rado posjetili destinaciju izvan Europe, recimo za godišnji odmor?

Što se tiče godišnjih odmora, ne želim ih provoditi igdje drugdje nego u Boki, na Prčanju. Naša obiteljska kuća sagrađena je prije skoro četiri stoljeća na samoj obali zaljeva,

okružena palmama, uklopljena u idiličnu baroknu strukturu naselja. Tu se mogu sasvim opustiti, kupati, sunčati, čavrljati sa starim prijateljima, udisati zrak pun mirisa mora. No, želio bih svakako posjetiti mnoga mjesta na svijetu koja još nisam vidio.

Poprilično sam putovao, ali ipak manje od onoga koliko sam želio te još mnoga mjesta želim obići, od onih na Balkanu i u Italiji odnosno Europi, do država i lokaliteta u Latinskoj Americi i na Dalekom istoku, kao i pacifičke otoke Oceanije. Ja, kao i mnogi Boskelji, pripadam obitelji koja je stoljećima vezana uz more i pomorstvo i čiji su članovi plovili i još plove (kao moj brat Milan i njegov sin Filip) po svijetu. Dakle, imam u genima želju za plovidbom, putovanjem. Za nas globalizacija nije novost, oduvijek smo bili u kontaktu s drugim kulturama, narodima, religijama, državama, dalekim morima i obalama. Tako je prvi Južni Slaven koji je oplovio svijet bio kapetan Ivo Visin, koji je potjecao kao i ja iz Prčanja.

ZAVRŠENA VELIKA HUMANITARNA AKCIJA ZA POMOĆ KOTORSKOM RODILIŠTU

Sunce u pelenama

Piše:
Danijela Vulović

„Danas ne kuvam, pomažem porodilištu“, naziv je akcije kojom je 31. ožujka započeo čitav projekt. „Šjore“ su, uz pomoć mažoretkinja Fešte i sponzorstva diskoteke Maximus, hotela Cattaro i kompanije Maxi, pripremile paštu *a la milanese* i dijelile je građanima koji su „plaćali“ dobrovoljnim prilozima. Mnogobrojni turisti, pristigli brodom, radoznalo su promatrali, a neki su svojim prilozima i podržali akciju.

Skoro da nije bilo dana bez neke aktivnosti: više puta organizirana je tombola na Trgu ili u Šoping centru „Kamelija“, prodavane su razne rukotvorine, priređivane sportske i kulturne manifestacije.

Na Pjaci od sata održana je u subotu 7. travnja tombola u kojoj su sudjelovali i oni koji su se sasvim slučajno tu zatekli, želeći podržati ovu iznimnu akciju kotorskih „Šjora“.

U sportskom centru „Arena“ u Podgorici odigrana je 11. travnja nogometna utakmica predstavnika medijskih kuća, a nekoliko dana nakon toga svoj doprinos dali su mališani iz kotorskoga Dječjeg vrtića „Radost“. Oni su pred Glavnim gradskim vratima 14. travnja, na Veliku subotu po Julijan-

Nevladina organizacija „Šjore od mota“ i Šoping centar „Kamelija“ pokrenuli su humanitarnu akciju „Sunce u pelenama“ za pomoć rodilištu Opšte bolnice Kotor. Akcija je započela 31. ožujka, a završena je 21. svibnja velikim humanitarnim balom u kotorskoj diskoteci Maximus. U sklopu projekta održane su mnogobrojne aktivnosti, a sve u cilju prikupljanja sredstava potrebnih za postavljanje aluminijske bravarije na 44 prozora i dvoje vrata u kotorskom rodilištu.

skom kalendaru, prodavali uskrsna jaja koja su sami oslikali.

Subota, 29. travnja, bila je „slatki dan“ u Kotoru. U akciji koju su „Šjore“ nazvale „Slatko za slatkiše“ na meniju su bili kolači, a istodobno se na Pjaci od sata održavala tombola, uz sudjelovanje Gradske muzike Kotor. Uslijedio je sportski spektakl vaterpolskih veterana na bazenu „Nikša Bućin“ u Škaljarima na koji su se, između ostalih, odazvala velika imena ovoga sporta: Pavle, Sloba, Mirko i Željko Vičević, Andrija-Pura Popović, Vuko

Ševaljević, Dragan Rajević, Blaženko Radnjić, Vido Lompar... Uoči susreta atmosferu je zagrijala kotorska Gradska muzika, a nakon meča uslijedio je nastup Jelene Kažanegre i benda „Fibra“. Samo dan nakon ove sportske priredbe za ljubitelje klapskog pjevanja na Citadeli je organiziran koncert kotorskih klapa. Ovom humanom projektu odazvale su se „Bisernice Boke“ uz pratnju mandolinskog orkestra HGD CG „Tripo Tomas“, „Bokeljski mornari“, „Incanto“, „Moderato cantabile“, „Boca Nostra“ i „Grota“, a mikrofoni su uzele

u ruke i solistice Nada Baldić, Dragana Bokan i Sanja Maslovar uz klavirsku pratnju prof. Ilije Miloševića. Nakon iznimno uspješne i ugodne večeri, sudionici i posjetitelji, a ponajviše organizatori, nisu krili zadovoljstvo.

Iako se projekt blizio kraju, zanimljivih manifestacija nije nedostajalo – 16. svibnja odigrana je na stadionu u Kotoru humanitarna utakmica između veterana kotorskog „Bokelja“ i podgoričke „Budućnosti“. Za svaku je pohvalu što su se, uz mnogobrojne obveze, ovoj akciji odazvali selektor crnogorske nogometne reprezentacije Branko Brnović, trener vratara reprezentacije Dragoje Leković, kao i selektor mlade reprezentacije Crne Gore Dušan Vlasisavljević. Proslavljeni nogometaš Niša Saveljić prvo poluvrijeme igrao je za „Budućnost“, a drugo za „Bokelj“ jer je u karijeri igrao za oba tima.

Projektu „Sunce u pelenama“ golemu potporu pružila je nevladina udruga „Udruženje žena Tivta“, na čelu s predsjednicom, gđom Blaženkom Vučurović. Na deset postavljenih punktova „Žene Tivta“ prodavale su kolače i prigalice dok su medicinske sestre iz Doma zdravlja prolaznicima mjerile šećer u krvi. Čitavu akciju oplemenila su i djeca iz tivatske Muzičke škole, izvodeći razne kompozicije na svojim instrumentima. Tijekom trajanja „Žućenica festa“ obično se posjetiteljima nudi besplatno vino. Ove godine se ipak naplaćivalo i to s jednim ciljem – pomoći akciji „Sunce u pelenama“. Uz to, „Žene Tivta“ organizirale su kazališnu predstavu „Šanta Panta“ i posebno se angažirale oko animiranja tivatskih privatnih i javnih preduzeća, političkih partija i pojedinaca da se u što većem broju uključe u ovu iznimno

humanu i lijepu akciju. U tome su i uspjele, prikupivši više od 6.000 eura.

Kruna čitave akcije „Sunce u pelenama“, bio je veliki humanitarni bal održan 21. svibnja u diskoteci Maximus, na Dan nezavisnosti Crne Gore. Uz glazbeni program u kome su sudjelovali „Inuendo Acoustic Duo bend“, Božo Bulatović, Ivana Popović & „Lemmy Go“ bend, Jelena Kažanegra i

Nina Žižić, održana je i aukcija slika koje su donirali kotorski slikari. Slike su donirali: Pavle Todorović, Boris Izderić, Čedomir Đurić, Latinka Krek, Daliborka Bajrović, Foto Parteli, Sonja Gledić, Ana Zarubica, Dušica Ivetić, Ivana Lazarević, Ružica Ivanović-Rebronja, Eleonora Apollonio, Zoran Živković i Dragutin Radimir, dok je svoju skulpturu priložio kipar Goran Moškov.

U prostorijama Bokelja

Sa utakmice vaterpolo veterana

*Nakon
humanitarne
utakmice*

*Šjore od mota na
završnom balu*

Goste je, u ime „Šjora od mota“, pozdravila njihova predsjednica gđa Danica Ivović. „Čast mi je da vas pozdravim u ime 'Šjora od mota'. Kao što znate, u ovaj projekat smo ušli sa Šoping centrom 'Kamelija' i vrlo uspješno ga priveli kraju. Zahvaljujemo građanima koji su se u velikom broju odazvali svakoj našoj akciji. Takođe zahvaljujemo Udruženju žena Tivta, kao i njihovim građanima koji su, zajedno s nama učestvovali u čitavom projektu“, rekla je gđa Ivović i podsjetila da se općina Budva nije odazvala akciji iako joj je upućen poziv. Ona je zahvalila svima koji su na bilo koji način pridonijeli uspjehu ovog

projekta u kojem je prikupljeno 23.000 eura.

Vrijedna ekipa TV-Primorca, Radoje Milić i Nikola Dončić, videozapisima je pratila sve aktivnosti i sjajnim priložima ovjekovječila ovaj veliki humanitarni projekt.

Šoping centar „Kamelija“ i NVO „Šjore od mota“: **Danica Ivović, Dijana Saveljić, Vjera Rašković, Kristina Milić, Radmila-Beća Radulović, Dolores Fabijan i Renata Bućin**, zaslužuju sve pohvale za uspješno završenu humanitarnu akciju i posebne čestitke za njihov entuzijazam, trud i požrtvovnost!

*U DUBROVNIKU PREDSTAVLJENA MONOGRAFSKA IZDANJA I
IZLOŽBA „BOKA NEKAD I DANAS”*

Boka- nepresušna inspiracija

Piše:
Tijana Petrović

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik i Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore iz Kotora, prigodom blagdana sv. Leopolda Bogdana Mandića predstavljene su u dubrovačkom uredu Hrvatske matice iseljenika 12. svibnja knjige „Slikom kroz prošlost - Boka kotorska i Crnogorsko primorje na starim razglednicama (1890. - 1940.)” autora Darija Musića i Miroslava Ulčara, te „Pomorstvo Boke kotorske na slikama Bazija Ivankovića“ autora Željka Brgljana.

Knjige su predstavili prof. dr. sc. Milenko Pasinović, prof. Neven Staničić te autori. Također je upriličena izložba fotografija autora Darija Musića, „Boka nekad i danas”. O izložbi je govorila mr. sc. Marija Mihaliček, a otvorila ju je Maja Mozara, voditeljica ureda Hrvatske matice iseljenika u Dubrovniku.

Milenko Pasinović govorio je vremenskoj distanci na fotografijama, koja se mjeri jednim stoljećem, u kojem su se dogodile mnoge kulturne, pro-

Ova je knjiga dio duga voljenom zavičaju i samo je jedna od bezbroj mogućih priča o burnoj bokeljskoj pomorskoj prošlosti. Ona se može napisati na tisuću načina, ali bi svaka, zbog slavnih djela naših predaka, čitaocu bila jednako zanimljiva

storne i društvene promjene. „Vjerujem da izdavač nije bio svjestan u kakav posao ulazi kad je počeo da realizira ideju o štampanju ove fotomono-grafije. Posebno, kakav značaj treba da ima ne samo za kulturnu baštinu Hrvata u Crnoj Gori, već i za nacionalnu kulturnu baštinu Crne Gore u cjelini. Jer, fotografija zorno ilustrira promjene nastale u prostoru i društvu u smislu shvaćanja prostora kao dijela kulturne baštine. Na taj način fotografija postaje zoran dokument u odnosu na vrijeme i prostor u kom su mnoge kapetanske palače ili ansambli starih građevina, uvjetno rečeno, nestali u moru novosagrađenih objekata.“

Jedan od autora knjige „Slikom kroz prošlost“, Dario Musić, rekao je da je knjiga nastala kao poticaj izazvan uspjehom izložbe fotografija organizirane u Zagrebu u povodu „Tjedna Hrvata iz Crne Gore“, od 22. do 28. rujna 2003. godine. On je dodao da tekst koji prati fotografiju u ovoj knjizi ima više karakter informacije, a da je čitateljima prepušteno da na osnovi vlastite percepcije stvore sliku nastalih promjena.

Neven Staničić intimistički je govorio o knjizi „Pomorstvo Boke kotorske na slikama Bazija Ivankovića“, osvrnuvši se na život i stvaralaštvo Bazija Ivankovića i podsjetivši da je ovom knjigom „Željko, veoma tiho i nenametljivo, doprinio da Boka dobije još jednu potvrdu svog povijesno značajnog trajanja“. On je pročitao odlomak iz knjige koji je prisutnima dočarao važnost koju su jedrenjaci imali za bokeljske pomorce. „Jedrenjak je za Bokelja bio živo biće. Rađao se u Kotoru, Perastu, Korčuli, Rijeci, Trstu, Kopru, Veneciji, Chioggi, ali i u engleskim, američkim i drugim brodogradilištima. Disao je punim

jedrima, borio se s olujama, herojski podnosio poraze, pobjedonosno trijumfirao. Uz molitve posade tonuo je u dalekom oceanu. Ako je uspijevao preživjeti teške borbe s olujama ili neprijateljem, bivao je ovjekovječen na zavjetnoj srebrnoj pločici poklonjenoj nekoj bokeljskoj crkvi, svetištu pomoraca ili je njegov portret (u tehnici ulja na platnu ili akvarela) krasio salon ponosnog vlasnika ili zapovjednika. Neizmjerena je bila tuga kapetana i posade kad su ga starog i dotrajalog, napunjenog kamenjem potapali uz otok Gospe od Škrpjela i ne manji jad vlasnika koji ga je pritisnut ekonomskim neprikladima morao prodati nekom novom brodovlasniku.“

Sam autor rekao je da knjiga oslikava povijest bokeljskog pomorstva vraćajući nas u burna stoljeća plovidbe na jedra. Osim razvoja jedrenjaka, njihova povijesnog slijeđa i faktografskih podataka o njima, u knjizi nalazimo opise sudbina pojedinih jedrenjaka, životopise bokeljskih kapetana koji su imali značajnog udjela u razvoju pomorstva na Medi-

teranu pa i šire, sve do obala Južne Amerike. „Knjiga je ilustrirana portretima pomorskih kapetana i značajnih ličnosti iz bokeljskoga pomorskog života, kao i slikama jedrenjaka i parobroda Bazija Ivankovića od kojih je jedan broj, posebno onih koje sam pronašao u stranim muzejima, prvi put prezentiran u jednom izdanju na našim prostorima“, rekao je Brguljan. On se osvrnuo na svoje djetinjstvo u Boki i na vrijeme kada se u njemu začela ideja o stvaranju ovakvog djela. „Život u Boki, u vrijeme moga djetinjstva, bio je poseban. Još su se samo pamtila vremena u kojima je Boka kotorska, zahvaljujući razvijenoj pomorskoj trgovini, bila ravnopravnim dijelom Europe i svijeta. Jer davno je ovaj tajanstveni južnojadranski fjord postao zaboravljena provincija. Mala i zatvorena starosjedilačka zajednica živjela je svoj osamljeni život na obalama mora okovanog planinama. Osobito u zimskim stađunima osjećali smo se dijelom jedne daleke i od svijeta napuštene, gotovo mitske pravevine. Svijest da sve manje

pripadamo svijetu okupljala je nas starosjedioce u posebno duhovno zajedništvo. I dok se van Boke odvijao buran život suvremene civilizacije – u Zalivu kao da je vrijeme stajalo. U dugim i nepodnošljivo tihim zimskim jutrima skladno društvo nas djece i bokeljskih staraca čekalo je pred butigom kamion s dnevnom špenzom. Iščekujući pojavljivanje vozila na prvoj okuci u starcima bi se budila neka davna uzbuđenja i započele bi priče iz pomorske prošlosti, koje bi nas nekoliko preostale starosjedilačke djece sa strahopoštovanjem upijalo. Tako su slavni jedrenjaci iz priča vremesnih moreplovaca uplovili u dječake misli i u snove koje više nisu napuštali. Tijekom vremena u meni je rasla želja da im se na neki način odužim. Naravno, i svima onima koji su na njima navigavali, od slavnih kapetana do anonimnih mornara (...). Ova je knjiga dio duga voljenom zavičaju i samo je jedna od bezbroj mogućih priča o burnoj bokeljskoj pomorskoj prošlosti. Ona se može napisati na tisuću načina, ali bi svaka, zbog slavnih djela naših predaka, čitaocu bila jednako zanimljiva”, ispričao je Brguljan.

O postavljenoj izložbi fotografija „Boka nekad i danas” govorila je Marija Mihaliček. Ona je istaknula da je između fotografija koje se uspoređuju „stalo” čitavo jedno stoljeće i da je na njima primjetna dugogodišnja devastacija prostora. „Izložba obuhvata stare razglednice Boke kotorske nastale od druge polovine XIX. stoljeća do tridesetih godina XX. stoljeća, a kao pandan – fotografije s današnjim izgledom istih motiva.“

„Boka s ovih razglednica donosi: vedute starih gradova i panorame zaljeva u čiju su prirodnu ljepotu njegovih obala bila utkana samo kamena

zdanja iznikla na dugovjekoj tradiciji graditeljstva na ovom prostoru. Konceptijom postavke obuhvaćene su fotografije Stevana Kordića, koji je za ovu priliku svoju 'majstorsku kameru' usmjerio prema istim prizorima koji su davno zablježili njegovi poznati prethodnici: Laforest, Mandel, Smodlaka i drugi stari fotografi. Dok su tada izabrani motivi sigurno oduševili autore, izgledi istih motiva šalju upozorenja o ozbiljnoj opasnosti za ambijent koje je i svijet prepoznao kao svoju prirodnu i kulturnu baštinu“, rekla je gđa Mihaliček i dodala da s pravom osjećamo zebnju pri pomisli na sve učestalije intervencije koje ugrožavaju prepoznatljivi krajolik i graditeljsko naslijeđe Boke. „Nova zdanja pokazuju praksu sadašnjih neimara koji zaboravljaju da prostor Boke baštini davno prepoznate vrijednosti ambijentalne arhitekture sa sopstvenim kulturnim obrascima i vlastitim mediteranskim identitetom. Na žalost, i ove 'nove' fotografije ovdje izložene već pripadaju prošlosti jer od njihovog nastanka prije tačno četiri godine ne da nije

zaustavljeno devastiranje prostora, već svjedočimo da se još agresivnije mijenjao kulturni pejzaž pojedinih mjesta i cijelog zaliva”, rekla je ona podsjetivši da je u nizu projekata HGD CG iz Kotora ova izložba značajna i zbog aktualnosti poruka i upozorenja koje šalje onima koji će morati ponijeti teret odgovornosti prema budućim generacijama. „Mi koji se osjećamo privilegiranim što rođenjem i življenjem pripadamo Boki, to breme već uveliko nosimo.“

Ovaj događaj i lijepo druženje uvećao je Krunoslav Težak, povjerenik HGD-a za Dubrovnik, otpjevavši uz gitaru „Bokeljsku noć” i jednu dubrovačku „Na kantunu”.

Prisustvujući proslavi Dana Dubrovačko-neretvanske županije i dana njezina zaštitnika sv. Leopolda Bogdana Mandića predstavnici HGD CG, Dijana Milošević i Mirko Vičević, dan ranije odali su počast poginulim braniteljima i civilnim žrtvama Domovinskog rata položivši vijenac na spomen križu na groblju Boninovo te su bili prisutni na upriličenim svečanostima.

Putevima hrvatske glagoljaške pismenosti

Piše:
Marina Bastašić

I ove školske godine organizirana je, već tradicionalno, četvrti put terenska nastava za polaznike nastave hrvatskog jezika.

Kako smo 2009. godine krenuli od juga hrvatskog Jadrana, 2012. godina bila je predviđena za sam njegov sjever odnosno za područje Rijeke, Opatije, Istre.

Imajući u vidu mjesta koja smo obišli, ne treba čuditi činjenica da je upravo ovogodišnja terenska nastava dobila naziv „Putevima hrvatske glagoljaške pismenosti“.

U srijedu uvečer, 25. travnja 2012., započelo je naše putovanje.

Prva ozbiljnija postaja bio je grad Senj i posjet senjskoj kuli „Nehaj“. Uz stručnog vodiča u trajanju od sat i pol vremena učenici su imali prilike neposredno upoznati veliki dio hrvatske povijesti i povijesti grada Senja uopće.

Imajući u vidu mjesta koja smo obišli, ne treba čuditi činjenica da je upravo ovogodišnja terenska nastava dobila naziv „Putevima hrvatske glagoljaške pismenosti“.

Nakon Senja krenuli smo put Rijeke, gdje smo bili smješteni. U Rijeci nas je dočekaao naš vodič - gospođa Vanja Pavlovec, voditeljica podružnice Hrvatske matice iseljenika Rijeke.

Mogu slobodno reći da je gospođa Vanja bila naš domaćin tijekom četiri dana našeg boravka.

Svoje golemo znanje vješto nam je uspjela prenijeti tako da smo dobili opširnu sliku osvemu što smo prošli i vidjeli.

Četvrtak popodne bio je rezerviran za kratku šetnju i upoznavanje Rijeke, da bi taj dan bio zaokružen posjetom riječkoj zvjezdarnici, u kojoj smo imali prilike vidjeti film, promatrati zvijezde, slušati

predavanja o ledenom dobu.

U petak ujutro krenuli smo putem Aleje glagoljaša, gdje smo upoznali gradiće Hum i Roč, i puno toga naučili o hrvatskom pismu glagoljici i ljudima zaslužnim za to pismo. Upoznali smo slavne Ćirila i Metoda, popa Martinca, priču o Čakavskom saboru i Istarskom razvodu, te se na licu mjesta uvjerali zašto Hum slovi kao najmanji gradić na svijetu.

Pula nas je divno dočekala. Okupana suncem, smiješila nam se naša diva - Arena. Nakon *photo-sessiona* ispred Arene, uputili smo se u podružnicu Hrvatske matice iseljenika Pula gdje nas je dočekala voditeljica podružnice, gospođa

Ispred HNK, Rijeka 2012.

Posjet Matici iseljenika, Pula 2012.

Ana Bedrina, koja je priredila mali domjenak sa sokovima i domaćim kroštulama. Nakon povratka iz Pule posjetili smo hrvatsku ljepoticu, hrvatski biser - Opatiju bajnu.

Subotu smo proveli na otoku Krku - od posjeta gradu Krku, franjevačkom samostanu na otočiću Košljunu (gdje smo imali prilike upoznati svećenika koji je službovao i u Kotorskoj biskupiji od 1946. do 1955. godine), do naše posljednje postaje - Jurandvora u Baškoj gdje smo u crkvi sv. Lucije imali prilike vidjeti najstariji i najvredniji hrvatski književni spomenik - Bašćansku ploču.

Ovaj je izlet, naravno, morao biti zaokružen toliko iščekivanim kupnjom u Tower Centru tako da smo za to izdvojili subotu poslijepodne. Budući da smo doista iskoristili svaku minutu vremena da što više obiđemo i posjetimo područje za koje smo se opredijelili, u nedjelju ujutro, prije odlaska za Boku, posjetili smo i predivno marijansko svetište - Trsat. Posjetom Trsatu oprostili smo se od Rijeke. Bio je to još jedan u nizu nezaboravnih naših izleta u posljednje četiri godine moga obnašanja dužnosti učiteljice hrvatskog jezika u Boki kotorskoj.

Bile su to doista moje predivne četiri godine - iako je posao zahtjevan, istodobno je lijep i dinamičan, a ljudi su divni, kao i kraj.

Nastava hrvatskog jezika opet je dobila određenu dimen-

ziju - svake godine organizirana je za učenike terenska nastava te su tako imali priliku posjetiti mjesta u kojima još nisu bili i upoznati kulturno-geografsko-povijesne karakteristike tih mjesta. U te četiri godine obišli smo: Dubrovnik, Split, Solin, Šibenik, NP Krka, Zadar, NP Plitvička jezera, Primorsko-goransku i Istarsku županiju. Ovom prilikom istaknula bih i ostvarenje tematskih radionica u suradnji sa župnikom župe Donja Lastva, don Dejanom Turzom, koje su se održavale prigodom Božića, Uskrsa, Majčina dana, jeseni, proljeća... Tim radionicama rado su se odazvali i drugi te im svojom nazočnošću udarili i te kako važan pečat - od predstavnika Generalnog konzulata RH, dogradonačelnika Tivta, predsjednice HGD-a Tivat do roditelja.

U ove četiri godine našom tradicijom postale su i božićne priredbe, koje su svake godine održavane u crkvi sv. Roka u Donjoj Lastvi, prilikom kojih smo održavali i naše prigodne domjenke, te priredbe za kraj školske godine. S ponosom mogu istaknuti ostvarene odlične rezultate učenika na literarnom natječaju „Zlatna ribica“, osobito rezultate i osvojeno prvo mjesto Domentike Krasan, čijom se pobjedničkom pjesmom predstavila Škola i u mom rodnome gradu Jastrebarskom, prilikom posjeta Hrvata Boke i predstavljanja hrvatske kulturne baštine. Učenici nastave hr-

vatskog jezika svojim nastupima podržali su i otvorenje Montenegro Dance Festivala 2009. godine te obilježavanje Dana grada Tivta u studenome 2010. godine. Ove činjenice potvrđuju iznimno dobru i kvalitetnu suradnju Hrvatske škole i ostalih struktura, ponajprije onih hrvatskih.

Zbog toga bih ovom prilikom željela uputiti veliko i iskreno hvala za svaku suradnju i pomoć da se ideje Škole pretvore u djelo, i spoznaju kolika je važnost održavanja nastave hrvatskog jezika na ovim prostorima, stoga zahvaljujem:

- **Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Koturu**, na čelu s gospodinom **Božom Vodopijom**;
- **Hrvatskome nacionalnom vijeću Crne Gore**, na čelu s gospodinom **Miroslavom Franovićem**;
- **Hrvatskoj građanskoj inicijativi**, na čelu s gospođom **Marijom Vučinović**;
- **Hrvatskome građanskom društvu**, osobito gospodinu **Tripu Schubertu** i predsjednici ogranka Društva u Tivtu, gospođici **Ljerki Sindik**;
- **Iliji Janoviću**, dogradonačelniku Tivta;
- **Hrvatskoj krovnoj zajednici**, na čelu s gospodinom **Zvonimirom Dekovićem**;
- **Dux radiju**, na čelu s gospodinom **Miroslavom Marušićem**;

Uspješna misija

Četverogodišnji rad prof. Marine Bastašić, voditeljice dopunske nastave u Tivtu i Kotoru, bio je vrlo kreativan, stručan i uspješan.

Prije osam godina Hrvatsko građansko društvo Crne Gore je, uz suglasnost Ministarstva prosvjete Crne Gore i Ministarstva prosvjete Republike Hrvatske oformilo dopunsku nastavu na hrvatskom jeziku izvan institucija sistema.

Prethodne četiri godine taj posao obavljala je prof. Marina Bastašić iz Jastrebarskog.

Zatečeno stanje, nakon odlaska prethodne učiteljice Maje Širole iz Rijeke, bilo je dramatično s obzirom na broj polaznika te je Ministarstvo prosvjete uvjetovalo daljnji opstanak nastave povećanjem broja djece.

Profesorica Bastašić taj problem riješila je u kratko vrijeme uz pomoć pojedinih hrvatskih udruga u Tivtu i Kotoru. Uz to uvodi praksu da se plan i program rada, kao i eventualni problemi, rješavaju uz pomoć školskog odbora.

Zajedno s predstavnicima udruga pokrenula je vrlo uspješno nastavu u vidu terenskog rada, organiziranjem posjeta gradovima i županijama Hrvatske.

Na božićnim i uskršnjim radionicama, u suradnji sa župnikom crkve sv. Roka u Donjoj Lastvi, polaznici nastave uspješno prezentiraju pučanstvu svoj rad.

Marina jedno vrijeme radi i kao lektor časopisa Hrvatskoga glasnika, a u slobodno vrijeme pomaže u klasifikaciji i kompjutorskom sređivanju biblioteke našeg Društva.

Ovo je prilika da zahvalimo prof. Marini Bastašić za sve što je učinila na planu obuke djece hrvatskih obitelji u Tivtu i Kotoru te joj želimo sretan povratak obitelji u Jastrebarsko i nastavak uspješne karijere.

HGD CG

- don **Dejanu Turzi**, župniku župe Donja Lastva; don **Ivi Čoriću**;
- gospodinu **Silviju Markoviću**, nekadašnjem predsjedniku **HKD „Napredak“**;
- Školskom odboru, na čelu s predsjednicom **Božicom Vuksanović** i svim roditeljima;
- turističkoj agenciji **Boka airtours**, na čelu s gospodinom **Dejanom Maslovrom**;
- **Hrvatskoj matici iseljenika** podružnica Rijeka, na čelu s gospođom **Vanjom Pavlovec**;
- **Hrvatskoj gospodarskoj komori Kotor**, na čelu s gospodinom **Damirom Pinjatićem**.

Veliko hvala svim mojim istinskim prijateljima koji su mi pružili nezaboravne trenutke provedene u Boki, učinivši da se svakog dana svog boravka osjećam kao kod kuće!

Školska radionica, 2010.

NOGOMETNA REPREZENTACIJA HRVATSKIH LIJEČNIKA POSJETILA JE CRNU GORU 28. I 29. TRAVNJA

Zdravlje, druženje, nogomet

Piše:
Marin Čaveliš

Pripremajući se za skore Svjetske igre medicinara (Medigames 2012), koje će se početkom srpnja održati u Istanbulu, nogometna reprezentacija hrvatskih liječnika (CRODOC'S-i) posjetila je Crnu Goru 28. i 29. travnja i odigrala prijateljske utakmice s liječnicima Crne Gore i izabranom momčadi Katoličke malonogometne lige "Sv. Tripun".

CRODOC'S-i su nogometna ekipa Hrvatskoga liječničkoga športskog društva koje je osnovano 1998. godine radi promicanja sporta i tjelesne aktivnosti među liječnicima. Već dugi niz godina uspješno nastupaju na Svjetskim igrama medicinara, gdje su ostvarivali zapažene rezultate. Na igrama u Poreču 2010. godine CRODOC'S-i su u konkurenciji 58 momčadi osvojili prva mjesta u velikom i malom nogometu.

Rezultati ovih utakmica, kao i svih prijateljskih utakmica, nisu bitni. Značajnije je bilo uspostavljanje prijateljstva i novih poznanstava u sportskoj atmosferi, a među liječnicima različitih profila.

Predvođeni dr. Edvardom Galićem, koji je i predsjednik Hrvatskoga liječničkoga športskog društva, hrvatski liječnici-nogometaši za vrijeme priprema u Dubrovniku došli su na ideju da posjete Crnu Goru i odigraju utakmicu s crnogorskim kolegama. Obratili su se Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Crnoj Gori, gdje su ideju s oduševljenjem prihvatili i uz pomoć hrvatskih udruga organizirali utakmice u Podgorici i Tivtu.

Iako crnogorski medicinari nemaju svoje sportske udruge, prihvatili su se organiziranja ekipe u nadi da će to biti početak stvaranja nogometne reprezentacije i sportskog saveza doktora Crne Gore. Cr-

nogorske doktore okupio je i na ovom susretu predvodio dr. Oleg Laković, koji je samo u nekoliko dana organizirao "Fudbalsku reprezentaciju doktora Crne Gore - u osnivanju".

Utakmica je odigrana u subotu s početkom u 15.00 sati, na stadionu u Kampu reprezentacije FSCG na Starome aerodromu u Podgorici. Početni udarac simbolično je izveo 83-godišnji crnogorski doktor Đuro Kojan u dresu hrvatske reprezentacije. Hrvat koji je rođen u Konavlima, a veći dio života proveo je radeći u Crnoj Gori, dao je posebnu simboliku ovom susretu. Hrvatska reprezentacija bila je na razini svojih uobičajeno visokih re-

zultata i pobijedila rezultatom 4 : 1. Ekipi Crne Gore moraju se izreći pohvale za dobru i nadasve sportsku fer igru.

Nakon završetka utakmice liječnicima nogometašima pridružio se veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Petar Turčinović. Dresovi hrvatske reprezentacije poklonjeni su FSCG i reprezentaciji liječnika Crne Gore. Uz prigodan domjenak nastavljeno je druženje i fotografiranje s navijačima. Nazočni su bili dr. Svjetlana Zeković, predsjednica Podružnice Podgorica Hrvatskoga građanskog društva i dr. Mihajlo Kuliš. Veleposlanik Turčinović izrekao je nadu da će ovaj susret dati ideju i poticaj za organiziranje sportskog udruženja medicinara Crne Gore te biti početak stalnih sportskih susreta medicinara dviju država.

U nedjelju 29. travnja u Tivtu održala se prijateljska nogometna utakmica između izabranih predstavnika Katoličke malonogometne lige "Sv. Tripun" iz Kotorske biskupije i ekipe CRODOC'S-a. Susret je odigran u vedrom i natjecateljskom duhu, gosti su pobijedili 4 : 2. Dogovorena je i uzvratna utakmica u Zagrebu. Ovo je ujedno bila odlična prigoda za uigravanje i upoznavanje momčadi KMNL "Sv. Tripun" i za bolje povezivanje mladih iz

Kotorske biskupije, od Herceg Novoga do Sušnja kraj Bara.

Rezultati ovih utakmica, kao i svih prijateljskih utakmica, nisu bitni. Značajnije je bilo uspostavljanje prijateljstva i novih poznanstava u sportskoj atmosferi, a među liječnicima različitih profila.

Osim sportskih aktivnosti, gostima je tijekom boravka u Crnoj Gori priređen sadržajan program druženja s Hrvatima i posjeti njihovoj bogatoj kulturnoj baštini. Na ulasku u Crnu Goru liječnike nogometaše dočekaao je generalni konzul Republike Hrvatske u Kotoru Božo Vodopija. Na putu prema Podgorici zastali su u Donjoj Lastvi, gdje ih je pozdravio Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“ i domaći župnik don Dejan Turza. Zatim su u Tuzima obišli Katolički centar „Sanctae crucis“, u pratnji domaćina fra Frana Dushaja.

Nakon utakmice u Podgorici izabrana nogometna momčad liječnika Hrvatske vratila se u Tivat, gdje je priređena večera na kojoj su nazočili mons. Ilija Janjić - kotorski biskup, Tvrtko Kačan - ministar savjetnik u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Crnoj Gori, Katja Žarnić - konzulica u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru, Ljerka Dragi-

čević - zastupnica u Skupštini Crne Gore, Miroslav Franović - predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, Marija Vučinović - predsjednica Hrvatske građanske inicijative, Ilija Janović - dopredsjednik Općine Tivat, Zvonimir Deković - predsjednik Hrvatske krovne zajednice „Dux Croatorum“, Tripo Schubert - tajnik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore i dr. Edita Starović - ravnateljica Opće bolnice u Kotoru.

U nedjelju nakon mise u katedrali sv. Tripuna liječnici nogometaši obišli su sakralni muzej katedrale i susreli se s preuzvišenim Ilijom Janjićem, kotorskim biskupom. Otac biskup dobio je na poklon hrvatski dres u kojem je igrao dr. Edvard Galić prigodom osvajanja Svjetskog prvenstva.

Liječnici su obišli dobrotsku crkvu sv. Eustahija, posjetili grob pokojnog don Branka Sbutege, a s don Srećkom Majićem otišli su na otok Gospe od Škrpjela.

CRODOC'S-i su napustili Crnu Goru s nadom da je protekli vikend bio uvod u buduće susrete i druženja. I već smo dobili neslužbene informacije da se reprezentacija doktora Crne Gore organizira kao službena sportska udruga i priprema se za uzvratni susret u Zagrebu.

Veče opernih arija

Piše:
Marin Čaveliš

U organizaciji Podružnice Podgorica, 23. svibnja u Podgorici je priređen koncert u povodu obilježavanja Dana nezavisnosti Crne Gore. Pod mentorstvom izv. prof. mr. art. Berislava Jerkovića studenti Umjetničke akademije iz Osijeka pjevali su djela hrvatskih autora. Uz klavirsku pratnju Ante Blaževića podgoričkoj publici predstavili su se: Ana Marija Dundović (sopran), Danijela Božičević (sopran), Filip Hozjak (tenor) i Boris Šili (bariton). Stotinjak obožavatelja ove vrste glazbe i članova Društva uživali su u izvedenom repertoaru, na kojem su bili dijelovi opere „Nikola Šubić Zrinski“ skladatelja Ivana pl. Zajca, kao i djela skladatelja Josipa Hatzea, Blagoja Berse i Jakova Gotovca. Prema dojmu koji su ostavili na slušatelje može se pretpostaviti da ove mlade pjevače čeka sjajna karijera.

Od 2004. godine, kada je osnovana Umjetnička akademija u Osijeku, na studiju pjevanja u klasi Berislava Jerkovića stasala je generacija vrlo uspješnih hrvatskih pjevača. Klasa često nastupa zajednički na koncertima i sudjeluje u različitim muzičkim projektima u Hrvatskoj i inozemstvu. Od većih gostovanja spomenut ćemo koncerte u Pečuhu, Su-

Prema dojmu koji su ostavili na slušatelje može se pretpostaviti da ove mlade pjevače čeka sjajna karijera.

Ana Marija Dundović

Danijela Božicević

botici, Novom Sadu, Sarajevu, Osijeku, Požegi, Novoj Gradiški, Slatini, Valpovu, Prelogu, Čakovcu, Varaždinu, Belome Manastiru itd. Bogat repertoar Umjetničke akademije u Osijeku sastoji se od glazbene literature svih stilskih razdoblja i epoha: baroknih majstora, arija iz operne literature, solo pjesama od razdoblja romantike do djela suvremenih skladatelja.

Boris Sili

Održavanje koncerta bilo je medijski praćeno. Koncert je najavljen u svim dnevnim listovima i na većini crnogorskih televizija, a u jutarnjem programu Televizije *Vijesti*, Bojama jutro, nastupili su predsjednica Podružnice Podgorica dr. Svetlana Zeković i prof. Berislav Jerković.

KIC „Budo Tomović” besplatno je ustupio koncertnu dvoranu i pružio veliku stručnu pomoć tijekom pripreme i organizacije koncerta. Poslije koncerta priređen je domjenak za goste i uzvanike u prostorijama Podružnice, koji je sponzorirala tvrtka „Voli”. Koristimo priliku da im najsrdajnije zahvalimo na tome.

Sljedećeg dana gosti iz Osijeka otputovali su za Kotor, gdje su, u organizaciji središnjice HGDCG posjetili Generalni konzulat RH u Kotoru, sastali se sa konzulom Božom Vodopijom i upoznali se sa povijesno-kulturnim spomenicima grada. Također su obišli svetište Gospe od Škrpjela, te nakon zajedničkog ručka otputovali za Osijek.

Filip Hozjak

*NA DRŽAVNOM NATJECANJU IZ
STRANIH JEZIKA ZA SREDNJOŠKOLCE U
PODGORICI EMA RADONIČIĆ, UČENICA
ČETVRTOG RAZREDA GIMNAZIJE KOTOR,
OSVOJILA JE PRVO MJESTO IZ ZNANJA
TALIJANSKOG JEZIKA.*

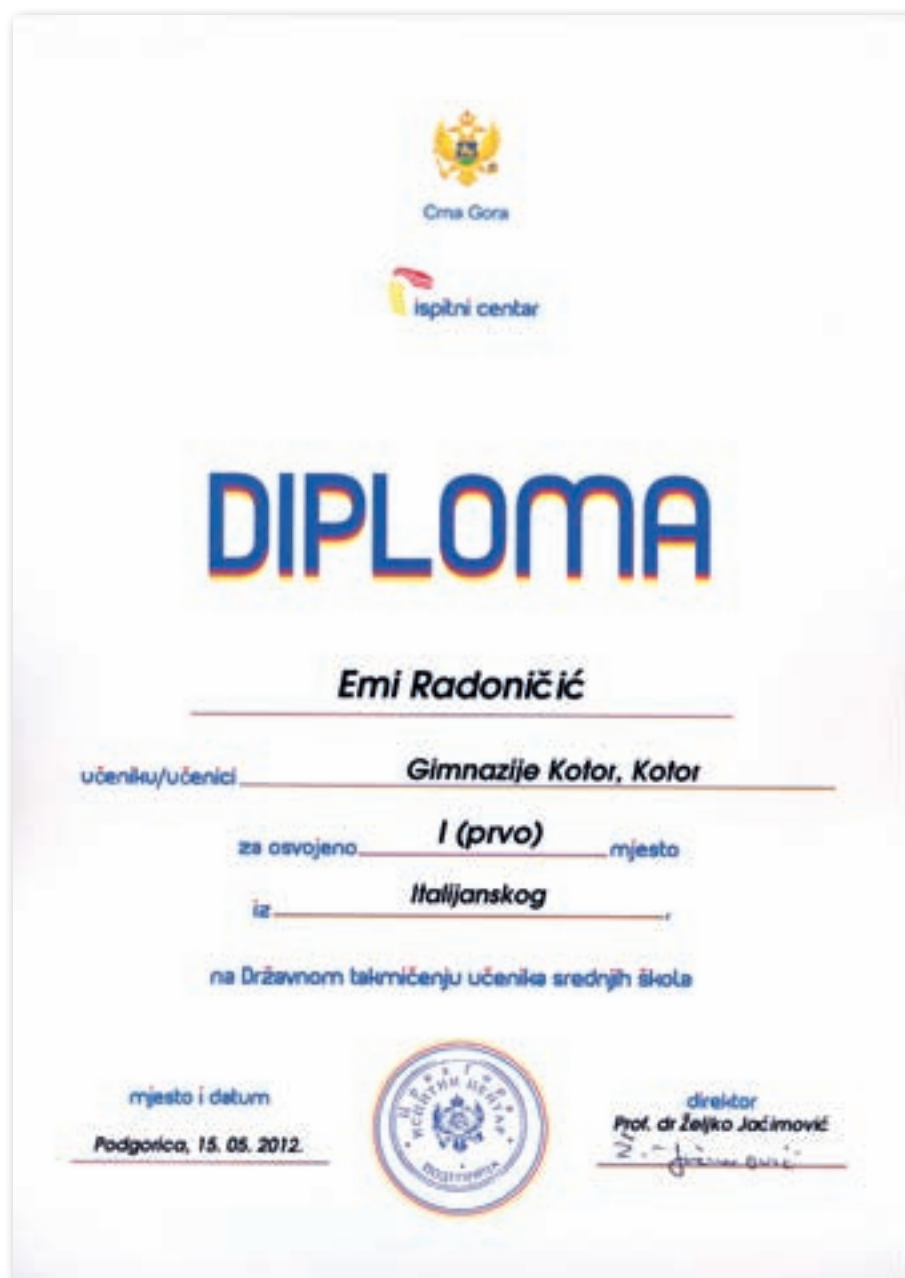
Talijanski jezik nastavak je moga školovanja

Piše:
Dario Musić

Uz pomoć svoje mentorice Valerije Jokić, profesorice talijanskog jezika, Ema je predstavljala Gimnaziju Kotor na državnom natjecanju iz stranih jezika koje je održano u Podgorici 4. ožujka 2012.

Rekla nam je Ema, članica našeg Društva, maturantica Gimnazije Kotor, nakon primljene Diplome za osvojeno prvo mjesto na državnom natjecanju učenika srednjih škola iz stranih jezika.

Ovo nije prvi put da Ema dobiva priznanje. Na Republičkom natjecanju Pošte Crne Gore, u suradnji s Ministarstvom prosvjete i nauke, uključila se u Međunarodno natjecanje mladih za najljepši sastav u obliku pisma na temu „**Kako nas pošta spaja sa svijetom**“. Kao učenici VI. razreda Osnovne škole „Narodni heroj Savo Ilić“ u Dobroti-Kotor, tada 12-godišnjom učenici u svibnju 2006. u konkurenciji od 60 radova dodijeljena joj je druga nagrada.

Tom prilikom Pošta Crne Gore nagradila ju je s DVD kućnim kinom.

Natjecateljski duh naše Eme nije se zaustavio na tome. Prošle godine u travnju, kao učenica trećeg razreda gimnazije uz svoju profesoricu Valeriju Jokić, svojoj Gimnaziji Kotor donosi titulu pobjednika s državnog natjecanja iz talijanskog jezika. Uz diplomu za osvojeno prvo mjesto, kao nagradu dobila je lap-top kompjutor.

I ove godine Gimnazija Kotor s profesoricom-mentoricom Valerijom Jokić i danas maturanticom, 18-godišnjom Emom Radonić iz Dobrote, sudjeluje na državnom natjecanju iz stranih jezika i ponovno osvaja prvo mjesto. Na svečanosti uručenja priznanja 15. svibnja 2012. u Podgorici dodijeljena im je Diploma za osvojeno prvo mjesto iz talijanskog jezika. Uobičajena i obećana nagrada je izostala, vjerojatno zbog ekonomskih razloga.

Ovaj značajan događaj, kako za Gimnaziju Kotor tako i za naš grad, nisu popratili lokalni mediji u Boki osim što je dnevni list Pobjeda 16. svibnja 2012. donio kratku obavijest o tome.

Da ovako lijepa i značajna vijest za naš grad Kotor ne bi prošla nezapaženo, naš časopis „Hrvatski glasnik“ objavljuje ju i ujedno čestita našoj dragoj Emi, njezinoj profesorici Valeriji Jokić i Gimnaziji Kotor na postignutom uspjehu i želimo im još puno takvih i sličnih uspjeha i priznanja.

*U SPORTSKOJ RUBRICI PREDSTAVLJAMO BIVŠEG NOGOMETAŠA,
A SADA NOGOMETNOG ENTUZIJASTA IZ TIVTA,
PREDRAGA - DRAGANA PERČINA*

SUDBINA JE TAKO HTJELA

Razgovor vodio:
Joško Katelan

U nogometnim krugovima u ovom kraju Vaše ime često se spominje. Kako je došlo do toga da se počnete zanimati za tu najvažniju sporednu stvar na svijetu?

Vjerojatno je sama sudbina odlučila da budem nogometaš. Naime, prozor zgrade u kojoj sam stanovao gledao je na nogometno igralište Nogometnog kluba „Arsenal“, a kao učenik osmogodišnje škole bio sam u učionici s čijih prozora se gledalo na ovaj stadion. Iako sam bio dobar učenik, imao sam problema zbog tih prozora jer majka me je stalno opominjala da uzmem knjigu u ruke, a nastavnici da ne gledam kroz prozor. No, nogomet je bio jači od svega pa sam tako ostao u ovom sportu do današnjih dana.

Kakav je tih dana bio sportski život u Tivtu?

Rođen sam 1950. godine u srcu Tivta, na Pinama, gdje se u tom vremenu događao sav društveni, kulturni i sportski život. Još kao dijete zavolio sam loptu, vjerojatno genetski i po ugledu na svoju stariju braću,

Nije mi jedini cilj uspjeh ovih najmlađih, već uz igru njihova socijalizacija, druženje, odvajanje od ulice i smanjenje mogućnosti dolaska u kontakt s porocima današnjice - cigaretama, alkoholom, kockom ili, ne daj bože, drogom

Toma i Josipa (Braca), a mjesta za igranje bilo je dosta. U tom vremenu Tivat je bio malo mjesto tako da ni omladine nije bilo dovoljno da zadovolji potrebe mnogih sportskih klubova. Takva situacija rezultirala je

time da sam se ja, kao i mnoga druga djeca, bavio s nekoliko sportova usporedno. Gotovo je bilo pravilo, rekao bih čak zadatak, da ujutro igraš odbojku, košarku ili rukomet, a poslijepodne nogomet.

**Udarni trio FK Bokelj
Perčin - Nikolić - Vujić**

**Kako biste u najkraćim
crtama prezentirali svoju
sportsku karijeru?**

Moja sportska karijera započela je rukometom u kojem sam vrlo uspješno, rekao bih, nastupao kao golman. Nakon povratka s odsluženja vojnog roka definitivno sam se opredijelio za najljepšu igru na svijetu - nogomet. Igrajući za svoj „Arsenal“, svojom igrom i ponašanjem dobio sam ponudu za prelazak u klubove većeg ranga. Titogradska „Budućnost“ i „Bokelj“ iz Kotora željeli su me vidjeti u svojim redovima. Bio sam pred velikom dilemom, ali pomisao na odlazak od kuće i na rastanak od majke uz koju sam rastao pridonijela je da se opredijelim za „Bokelj“, gdje sam ostao tri godine. Bilo je to i najljepše razdoblje u mom životu. Bilo je puno putovanja i lijepog druženja. Obišao sam i vidio cijelu Jugoslaviju, a sudbina je htjela da tako upoznam i zavolim svoju suprugu. Nakon vremena provedenog u Nogometnom klubu „Bokelj“, vratio sam se u svoj „Arsenal“ gdje sam i završio svoju nogometnu karijeru, poslije 16 godina aktivnog igranja. Godinu dana prije toga, dakle 1982. godine, upisao sam se na Fakultet

za fizičku kulturu u Zagrebu, smjer nogomet, koji sam uspješno završio.

Nakon prestanka aktivnog igranja, ostali ste uz nogomet. Koliko Vas to sada ispunjava i kakav je pogled u budućnost?

Poslije napuštanja aktivnog igranja vodio sam omladinski tim kluba iz Tivta, da bih tijekom sljedeće četiri godine bio šef stručnog štaba „Arsenala“. Nakon kratke pauze preuzeo sam kormilo Nogometnog kluba „Bokelj“ iz Kotora, a poslije godinu dana došao sam na čelo Nogometnog kluba „Grbalj“. Od 2003. godine obnašam funkciju izbornika za mlađe kategorije na nivou Južne regije Crne Gore. A onda, kako se u životu baš kao i u sportu događaju čudne stvari, odlučio sam registrirati nogometni klub. Tako je nastao Omladinski nogometni klub „Tivat“, koji okuplja veliki broj talentiranih mladih igrača i koji uspješno nastupa na nivou Crne Gore - Južna regija. Klub ima tri selekcije: prednatjecatelje - djecu do deset godina, njih 40; pjetliće - djecu 10 - 12 godina, njih 20; te pionire - 10 - 14 godina, također 20, tako da u navedenim selekcijama ima približno 80 djece. O uspjesima u natjecanju teško je govoriti jer ipak nije riječ o selektiranoj djeci. Nije mi jedini cilj njihov uspjeh, već uz igru njihova socijalizacija, druženje, odvajanje od ulice i smanjenje mogućnosti dolaška u kontakt s porocima današnjice - cigaretama, alkoholom, kockom ili, ne daj bože, drogom. Strogo se vodi računa o uspjehu djece u školi i njihovom zdravstvenom stanju. U Klubu imam nekoliko talentiranih dječaka pred kojima je lijepa budućnost. To su: Radnjić, Damijanović, Obradović, Sušić...

Perčin (desno) u posjeti NK Hajduk Split

*Ravnatelj
sportske dvorane Župa*

Voditelj škole nogometa

**Uz sve to ste i ravnatelj
sportske dvorane u Tivtu.
Kako se to uklapa u cijeli
mozaik?**

Moralne i sportske kvalitete moja su preporuka za fotelju ravnatelja sportske dvorane „Župa“ u Tivtu u kojoj već dvadeset pet godina sjedim. Na neki način to zatvara krug u mom životu jer tu sam okružen raznim sportovima, baš kao iz doba djetinjstva. Kada se osvrnem na prijedeni put, moram biti zadovoljan onim što sam postigao. Možda sam mogao postići i više, ali za to su trebali drukčiji uvjeti, a možda je, kao što sam rekao, sudbina sve programirala.

2. 5. 2012. Posjet izaslanstva MVP-a RH

Izaslanstvo Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske na čelu s pomoćnikom Nebojšom Koharevićem, zaduženim za bilateralne poslove, jučer se susrelo s izaslanstvom Hrvatske zajednice u Crnoj Gori. Sastanak je upriličen u konzulatu u Kotoru u organizaciji Generalnog konzula Bože Vodopije.

Nakon izbora i formiranja nove Vlade u Hrvatskoj ovo je prvi susret dužnosnika Ministarstva vanjskih poslova s predstavnicima Hrvatske zajednice u Crnoj Gori. Izaslanstvo je informirano o aktivnostima i radu političke stranke, nevladinih udruga te dosadašnjim uspjesima, ali i teškoćama s kojima se nose u svakodnevnom radu.

Uz pomoćnika ministrice vanjskih poslova Nebojšu Koharevića, u izaslanstvu su bili Nives Tiganj, Davor Vidiš, Stribor Kikerec. Izaslanstvo Hrvatske zajednice u Crnoj Gori činili su predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore Miroslav Franović, predsjednica Hrvatske građanske inicijative Marija Vučinović, predsjednik Hrvatske krovne zajednice - Dux Croatorum Zvonimir Deković i predsjednik Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Mirko Vičević.

5. 5. 2012. Humanitarni koncert

U sklopu humanitarne akcije „Sunce u pečenama“ za pomoć rodilištu Opće bolnice u Kotoru održan je koncert klapa na terasi restorana „Cittadella“. U programu su sudjelovale klape: Bisernice Boke, Bokeljski mornari, Grota, Moderato Cantabile, Incanto i Bocca Nostra te pjevači: Dragana Bokan, Nada Baldić i Sanja Maslovar. Klupu Bisernice Boke pratio je mandolinski orkestar HGD CG „Tripo Tomas“.

7. 5. 2012. Sajam knjiga

VII. međunarodni podgorički sajam knjiga održao se od 7. do 14. 5. u prostorijama trgovačkog centra Delta City. Na štandu Centra za očuvanje i razvoj kulture manjina izložena su i monografska izdanja HGD CG: „Dobrota - povjesnica bokeljskog pomorstva“, autora Antona Tonka Tomića, „Pomorstvo Boke kotorske na slikama Bazija Ivankovića“, autora Željka Brguljana i „Slikom kroz prošlost“, autora Darija Musića i Miroslava Ulčara.

9. 5. 2012. Dan Europe

Na poziv Nj. E. Filipa Vujanovića, predsjednika Crne Gore i Nj. E. Lepolda Maurera, šefa Delegacije Europske unije u Crnoj Gori, na prijemu u povodu Dana Europe, 9. svibnja, bio je i Mirko Vičević, predsjednik HGD CG, sa suprugom.

11. 5. 2012. Dan Dubrovačko-neretvanske županije

Prigodom proslave Dana Dubrovačko-neretvanske županije i dana njezina zaštitnika sv. Leopolda Bogdana Mandića, predstavnici Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore - Mirko Vičević, Dijana Milošević i Krunoslav Težak - odali su počast poginulim braniteljima i civilnim žrtvama Domovinskog rata položivši vijenac na spomen križu na groblju Boninovo. Također su bili na svečanoj sjednici Skupštine Županije i ostalim manifestacijama.

12. 5. 2012. Izložba i predstavljanje knjiga HGD CG u Dubrovniku

U organizaciji Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik i Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore iz Kotora, prigodom blagdana sv. Leopolda Bogdana Mandića u dubrovačkom uredu Hrvatske matice iseljenika predstavljene su knjige „Slikom kroz prošlost - Boka kotorska i Crnogorsko primorje na starim razglednicama (1890. - 1940.)“ autora Darija Musića i Miroslava Ulčara, te „Pomorstvo Boke kotorske na slikama Bazija Ivankovića“, autora Željka Brguljana.

Knjige su predstavili prof. dr. sc. Milenko Pasinović, prof. Neven Staničić te autori. Također je upriličena izložba fotografija autora Darija Musića, „Boka nekad i sada“. O izložbi je govorila mr. sc. Marija Mihaliček, a otvorila ju je domaćica današnjeg druženja Maja Mozara, voditeljica ureda Hrvatske matice iseljenika u Dubrovniku.

Ovaj događaj i lijepo druženje uvećao je Krunoslav Težak, povjerenik HGD CG za Hrvatsku, otpjevavši uz gitaru popularnu „Bokeljsku noć“ i jednu dubrovačku „Na kantunu“.

16. 5. 2012. Dan grada Omiša

Svečanoj proslavi, na poziv gradonačelnika Ivana Škaričića, nazočili su predstavnici Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore Tijana

Petrović i Ljubinko Biskupović. Proslava ovog blagdana započela je 3. svibnja raznim prigodnim programima da bi se 16. svibnja održala središnja proslava. Domaćini i gosti položili su vijence u spomen na sve poginule za domovinu pokraj Središnjeg križa na Gradskome groblju „Vrisovci“, a zatim su odali počast poginulim hrvatskim braniteljima kraj Spomenika poginulim braniteljima Domovinskog rata, u Parku hrvatskih branitelja. Na svečanoj sjednici

Gradskog vijeća dodijeljena su javna priznanja Grada Omiša najistaknutijim građanima, društvima, sportašima i učenicima u prošloj godini.

Radost proslave dana ovoga grada uvećala je procesija i sveta misa u župnoj crkvi, koju je predvodio dubrovački biskup mons. Mate Uzičić.

18. 5. 2012. Arhivska građa Vladislava Brajkovića

Na inicijativu ravnateljice Pomorske biblioteke u Dobroti, Ružice Danilović i Milje Radulović, predsjednice Društva prijatelja Perasta, održan je sastanak u prostorijama HGD CG s Mirkom Vičevićem i Tripom Schubertom.

HGD CG tiskalo je u suradnji s Nacionalnom zajednicom Crnogoraca Hrvatske (NZCH) dva toma „Život i djelo Vladislava Brajkovića“, akademika i admirala Bokeljske mornarice.

Obitelj Radulović poklonila je čitavu arhivsku i izdavačku građu Vladislava Brajkovića Pomorskoj biblioteci, koja se sređuje i bit će uskoro dostupna zainteresiranim.

Zaključeno je da se u idućoj godini, kada će se obilježiti 200 godina od ujedinjenja Boke kotorske i Crne Gore i 200 godina od rođenja Njegoša, službeno otvori odjel biblioteke Braj-

kovića i postavi spomen obilježje Vladislavu Brajkoviću u Perastu. Ovaj projekt zajednički će realizirati Društvo prijatelja grada Perasta, Bokeljska mornarica, HGD CG, NZCH i Pomorska biblioteka.

18. 5. 2012. Sastanak urednika hrvatskih medija

Na poziv generalnog konzula RH u Kotoru Bože Vodopije organiziran je sastanak s glavnom i odgovornom urednicom Hrvatskoga glasnika Tijanom Petrović i ravnateljem Radio Duxa Miroslavom Marušićem. Radio Dux i Hr-

vatski glasnik jedina su dva medija hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori.

Na sastanku se razgovaralo o dosadašnjoj suradnji, aktualnim pitanjima sadašnjeg trenutka, sveopće krize koja se reflektira na medije, o financijskoj situaciji, kao i o budućim aktivnostima ovih dvaju medija koji imaju značajnu ulogu u očuvanju kulture, identiteta i svega onog što baštinimo na prostoru Crne Gore kao autohtoni narod.

Konzul Božo Vodopija iskazao je zadovoljstvo dosadašnjim radom te izrazio nadu da će se uspješna suradnja nastaviti kao važan čimbenik u daljnjem razvoju ovih medija koji pridonose misiji ne samo očuvanja tradicije i onoga što je stoljećima stvarano, već i razvijanju ukupnih odnosa stoljetnoga neraskidivog suživota na ovim prostorima.

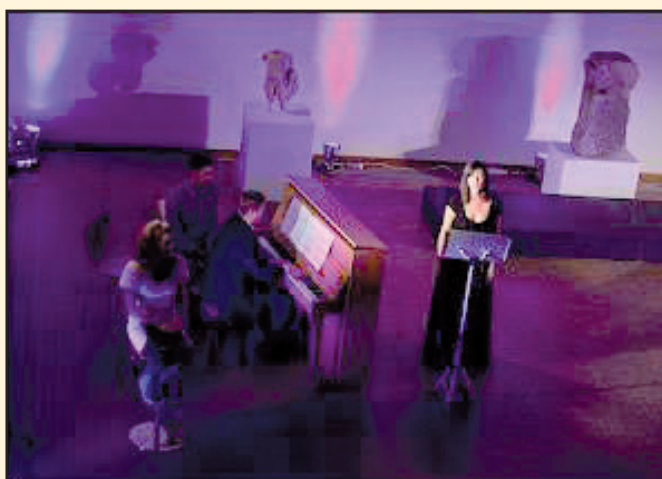
22./24. 5. 2012. Gostovanje studenata pjevanja iz Osijeka

U povodu Dana nezavisnosti Crne Gore, HGD CG - Podružnica Podgorica organizirala je koncert koji je održan 23. svibnja u KIC-u „Budo Tomović“ u Podgorici.

Pod mentorstvom izv. prof. mr. art. Berislava Jerkovića studenti Umjetničke akademije iz Osijeka pjevali su djela hrvatskih autora. Stoti-

njak članova Društva i ljubitelja ove vrste glazbe uživali su slušajući djela J. Hatzea, D. Pejačevića, I. pl. Zajca, I. Brkanovića i B. Berse. Nastupali su: Ana Marija Dundović - sopran, Danijela Božičević - sopran, Filip Hozjak - tenor, Boris Šili - bariton, uz klavirsku pratnju Ante Blaževića.

Prije koncerta, ujutro, posjetili su prijestolnicu Cetinje, kulturne spomenike, uz vodstvo Svetlane Zeković, predsjednice Podružnice Podgorica.

Drugog dana njihova boravka u Crnoj Gori posjetili su Kotor, bili gosti Generalnog konzulata RH i posjetili kulturno-povijesne spomenike u staroj gradskoj jezgri uz vođenje Bože Vodopijice, generalnog konzula. Zatim su posjetili svetište Gospe od Škrpjela, gdje im je bio na usluzi don Srećko Majić.

23. 5. 2012. Emisija „Lijepom našom“ u Pločama

Ljerka Sindik, predsjednica Podružnice iz Tivta i član UO HGD CG, Božo Šaltić i Marija Spičanović, članovi UO Podružnice iz Bara, na poziv HTV-ova voditelja Branka Uvodića bili su prisutni na javnom snimanju emisije Lijepom našom u Pločama.

26. 5. 2012. Predstava „Pučke scene“

U organizaciji HGD CG i Hrvatskoga nacionalnog vijeća organizirana je u dvorani Centra za kulturu u Tivtu predstava Jukebox-Melita, komedija u jednom činu, autora Filipa Nole. Ovu komediju prvi put je postavila „Pučka scena“ početkom godine tijekom XVIII. dana pučkog teatra. U predstavi se govori o međuljudskim odnosima među spolovima i sukobu generacija u spletu smiješnih dramskih situacija koje su smještene u zapušteni povijesni prostor koji glumci žele oživjeti svatko na svoj način. Njihovi životi isprepliću se u jednome ludom danu,

a oni pokušavaju izvući najbolje iz sve gore i gore situacije. Ovu suvremenu komediju prilagodio je i postavio na scenu Ivan Bratković.

Dani hrvatskoga pučkog teatra održavaju se već 18. godinu u Hercegovcu, gradu koji se nalazi u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Ta manifestacija kazališnog amaterizma okuplja amaterska društva hrvatskih manjinskih zajednica iz susjednih zemalja koje čuvaju materinski jezik izvan

granica Hrvatske, a neki je zovu jedinstvenom svetkovinom hrvatske riječi, kulture i običaja.

Članovima kazališta prvog dana bio je domaćin Miroslav Franović, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća, koji im je pokazao grad Tivat, posebno novi kompleks Porto Montenegro.

Drugog dana bili su gosti HGD CG, kojima je Tripo Schubert uručio primjerke izdavačke djelatnosti, a Ilica Biskupović pokazao im je kulturno-povijesne spomenike u staroj gradskoj jezgri Kotora. Zatim su posjetili i Perast, kao i svetište Gospe od Škrpjela.

26. 5. 2012. Promocija knjiga Društva „Ivan Mažuranić“

Crnogorsko-hrvatsko prijateljsko društvo „Ivan Mažuranić“ iz Cetinja, s kojim HGD CG ima dobru suradnju, organiziralo je promociju knjiga objavljenih u biblioteci „Saradnja“ u Kraljevskom pozorištu Zetski dom. Na promociji su bili prisutni predstavnici Podružnice HGD CG iz Podgorice i iz Povjerenstva s Cetinja.

Mnogobrojnim uzvanicima predstavljene su knjige autora prof. dr. Vojislava P. Nikčevića „Kroatističke studije“, prof. dr. Vukića Pulevića i dr. Čedomira Bogićevića „Crna Gora i Hrvatska“, prof. Sretena Zekovića „Crnogorska nacija“ i „Pregled falsifikata crnogorske prošlosti“, Ljubomira Mudreše „Trg“ i „Gospar“, Đorđija Ojdanića „Žeđ krvi“, Janka Vujisića „S vladikom u oblake“ i „Samograd“. Kazališni glumac Slobodan Marunović kazivao je stihove iz pjesme „Smrt Smail-age Čengića“ Ivana Mažuranića.

Crnogorsko-hrvatsko prijateljsko društvo „Ivan Mažuranić“ - Cetinje osnovali su akademik prof. dr. Vojislava P. Nikčević i Tomislav Kusovac s grupom intelektualaca na Cetinju 1991. godine u jeku napada srpsko-crnogorske vojske na Dubrovnik. Članovi ovog društva, koji su i crnogorski patrioti, digli su svoje glasove protiv napada na Dubrovnik. Društvo je osnovano kako bi se očuvali prijateljski odnosi

crnogorskog i hrvatskog naroda koji su tijekom povijesti uvijek bili prožeti međusobno dobrim odnosima i vezama, rečeno je na promociji u Zetskom domu.

Na skupu su, uz mnogobrojne uzvanike, bili i crnogorski mitropolit Mihailo, konzul RH Andre Santini, predsjednik Crnogorsko-hrvatskog društva iz Rijeke Ljubo Radović te Božidar Marković, predsjednik udruženja boraca NOR-a i antifašista iz Kotora.

27. 5. 2012. Dokumentarni film Bože Vodopije

„Kad splasnu jedra“ naziv je dokumentarnog filma hrvatskog novinara Bože Vodopije, sadašnjega generalnog konzula Republike Hrvatske u Kotoru, koji je prikazan u Domu kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi. Organizator ovog događaja je Hrvatska krovna zajednica „Dux Croatorum“. Film je snimljen 2004. godine i bavi se poviješću Hrvata u Bokokotorskom zaljevu, kroz prizmu obitelji Brajnović.

„Čitava Boka predstavlja muzej starina“, kaže Antun Tonko Tomić, koji govori o Dobroti i njezinu pomorstvu. Za opstojnost Hrvata ističe Crkvu kao glavnog čuvara identitetskih vrijednosti. „Vidim da je Crkva jedina kao tvrđava neoborena jer svjedok sam što su sve komunisti pokušavali i htjeli, ali nisu uspjeli“, govori Tomić u filmu.

Osobito potresno bilo je svjedočanstvo supruge Antona Tomića, Mire Tomić, sestre don Iva Brajnovića. Njezina brata napao je aktivist komunističkog režima, 30. siječnja 1942., u jutarnjim satima, kada se spremao predslaviti sv. misu, i to nožem, nanijevši mu teške tjelesne ozljede. Od uboda u srce spasila ga je čudotvorna medaljica Gospe Bezgrešne, koju je uvijek nosio

na grudima. Pokojni don Ivo četiri dana bio je bez svijesti i teško se oporavljao. Ono što je vrijedno poštovanja i pamćenja je činjenica da on nikada nije odao napadača, spasivši svog krvnika od sigurne smrti. Ovo je veličanstveni dokaz ispunjenja Isusovih riječi - Blagoslivljajte svoje neprijatelje i molite se za one koji vas progone - što je don Ivo životom potvrdio. Treba napomenuti da mučenička smrt koju je podnio na otoku Daksi kada je kamenom oko vrata udavljen u moru nije izazvala mržnju njegove obitelji prema ubojicama. Oni su unatoč velikoj boli svjedočili katolički nauk o oprost, iako su desetljećima nakon toga trpjeli šikaniranja.

Drugi od braće Brajnović, novinar i publicist Luka, emigrirao je u Španjolsku. Ovaj vrstan intelektualac prijateljevao je s veliki ličnostima iz svijeta vjere, kulture, umjetnosti. U španjolskom gradu Pamploni osnovao je katedru novinarstva, na sveučilištu Navarra. O ugledu koji je stekao najbolje svjedoči činjenica da je

još za života utemeljena međunarodna nagrada „Luka Brajnović“ koja se od 1996. godine dodjeljuje za izvrsna etička i profesionalna dostignuća u novinarstvu.

Prikazivanju filma, uz autora Božu Vodopiju, bračnog para Miru i Antuna Tomića, nazočili su i Katja Žarnić - konzulica prvog razreda u Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru, Marija Vučinović - predsjednica Hrvatske građanske inicijative, Ilija Janović - dopredsjednik Općine Tivat, don Ante Drago-bratović - župnik sv. Mateja u Dobroti, Josip Gržetić - predsjednik Općinskog odbora HGI-ja Kotor, Tripo Schubert - član UO Hrvatskoga građanskog društva Crne Gore, Tijana Petrović - glavna i odgovorna urednica Hrvatskoga glasnika, predstavnici mladih Hrvatske građanske inicijative i domaćin Zvonimir Deković - predsjednik „Dux Croatorum“.

U glazbenom dijelu programa nastupila je kotorska ženska klapa „Moderato Cantabile“.

30. 5. 2012.

Sastanak redakcije Hrvatskoga glasnika

Uz prisutnost svih članova uređivačkog odbora učinjena je analiza novoizašlog broja Glasnika i konstatirano da je tematski potpuno zadovoljio, da je kvaliteta pripreme i tiska na zavidnoj razini i s boljom kvalitetom fotografija.

Dogovorene su i teme za novi broj Glasnika, uz konstataciju da je sve više tema iz života, za razliku od prijašnjeg razdoblja kada su prevladavale teme iz povijesti. Izraženo je također zadovoljstvo dobrom suradnjom sa svima onima koji nam osiguravaju priloge bez nadoknade, što nam u vrijeme besparice puno znači.

I na kraju, raspravljalo se i o povećanju tiraže na način da trebamo pronaći više distributera koji na kioscima plasiraju dnevni tisak i druge publikacije. Jedan od načina da se poveća plasman Glasnika jest i povećanje broja pretplatnika u svim podružnicama.

**NEMATERIJALNA KULTURNA BAŠTINA HRVATSKOG
STANOVNIŠTVA U BOKI KOTORSKOJ O ISTRAŽIVANJU
GLAZBENO-PLESNIH TRADICIJA BOKE KOTORSKE**

Lastovska kola

Organizator i domaćin istraživanja bilo je Kulturno-zavičajno udruženje „Napredak“ iz Gornje Lastve. Cilj istraživanja kulturne baštine ovog područja je stvaranje šireg, sustavnijeg uvida u prošli, ali i suvremeni način življenja Bokelja katolika, u razdoblju od kraja 19. stoljeća do danas. Do druge polovine 20. stoljeća stanovnici su živjeli u naseljima smještenim na otprilike 300 metara nadmorske visine i više, a nakon Drugoga svjetskog rada, potaknuti industrijalizacijom, masovno se sele na obale Tivatskog i Kotorskog zaljeva, gdje većinom žive i danas. U istraživanju smo se fokusirali na ples i glazbovanje u priobalnim mjestima, urbanim i urbano-ruralnim sredinama srednje i manje veličine poput Dobrote, Prčnja, Donje Lastve i Tivta. Jedan od radova koji su nastali prema rezultatima ovoga terenskog istraživanja u Boki kotorskoj je naše zajedničko izlaganje pod nazivom *Public Practice vs. Personal Narratives – the Example of Music and Dance Traditions of Boka kotorska*, koji smo referirali u sklopu *2nd Symposium of ICTM Study Group for Music and Dance in Southeastern Europe* koji je održan u Izmiru u Turskoj (Ege University) u travnju 2010. godine.

Etnokoreologinja Iva Niemčić i etnomuzikolog Joško Čaleta iz Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu predstavljaju zajedničko terensko istraživanje glazbe i plesa provedeno u svibnju 2009. u Boki kotorskoj. Poput mnogobrojnih urbano-ruralnih lokalnih zajednica s jadranske obale i otoka, i u ovom kraju posebno se ističe uloga pojedinca u stvaranju i predstavljanju glazbenih i plesnih tradicija lokalne zajednice. Istaknuti generacijski predvodnici svojom aktivnošću podržavaju, održavaju, rekonstruiraju i razvijaju tradiciju koju prenose sljedećim generacijama. Skupina starijih kazivača iz Dobrote, Gornje Lastve i Tivta u svojim iskazima nastojala je oživjeti uspomene na još nedavno žive glazbene i plesne tradicije čiji su oni danas gotovo jedini nositelji.

Susret s Bokeljima

Mala zajednica etnokoreologa i etnomuzikologa okupljena u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu temelji terenska istraživanja u prvom redu na promatranju određenoga glazbeno-plesnog događaja odnosno na praćenju izvedbenog konteksta istraživane teme. U tako strukturiranim istraživanjima motrište je u prvom redu na suvremenoj glazbenoj i plesnoj praksi, na današnjim događajima koji su obilježeni tradicijskim

naslijeđem. Tek zatim slijede razgovori sa sudionicima događaja koji se u prvom redu temelje na zajedničkom iskustvu (istraživača-promatrača i izvođača-pjevača, plesača) određenog događaja da bi se zatim širili na sjećanja, ranije glazbene i plesne prakse, različite izvedbene kontekste i sl. Umjesto da pratimo određeni glazbeni i/ili plesni događaj, priključili smo se istraživačkom timu i njihovu načinu pristupa terenu te intervjuirali odabrane, starije, uglavnom muškarce rodnom iz Gornje

Lastve i okolnih mjesta. U nedostatku izvedbenog konteksta istraživanih tema odabrali smo za sugovornike pojedince, priznate u lokalnoj zajednici, koji najviše znaju o glazbi i plesu, pojedince koji već godinama predstavljaju tradicijski izričaj Bokelja široj javnosti.

Svi sugovornici plesači bili su do 1970-ih godina stanovnici Gornje Lastve, a danas sa svojim obiteljima žive u Donjoj Lastvi. Kao poticaj oživljavanju gornjeg sela većinu susreta i razgovora s kazivačima održali smo u tom selu, prostoru nekadašnje osnovne škole, današnjeg Doma kulture u sklopu kojega je i zavičajna zbirka fotografija, dokumenata i tambura. Lokalni organizator i inicijator ovog istraživanja unaprijed je obavijestio lokalno stanovništvo, potencijalne kazivače, o našem dolasku i temama istraživanja. Kako bi najlakše ljudima predložili što zanima istraživače i znanstvenike iz Zagreba, organizatori su navodili običaje s naglaskom na svadbenim, te glazbu i ples. Susreti su bili unaprijed dogovoreni i najavljeni te su se događali prema predviđenom rasporedu.

Lastovska svadba

Svoje etnokoreološko istraživanje u Boki kotorskoj, nakon kratkog predstavljanja i upoznavanja, najčešće sam započinjala pitanjem - Sjećate li se što ste sve nekad plesali? Krenula sam od sjećanja na djetinjstvo, mladost, zabave, svadbe i ples, odnosno iz prošlosti prema sadašnjosti. Na tom putu prema današnjem vremenu ples se polako gubio u iskazima. Danas on, naime, živi samo u iznimnim prilikama - formalnim nastu-

pima lokalne folklorne skupine u izvedbama dvaju *lastovskih kola*.

„Nešto posebno lastovsko, ja da vam pravo kažem ne znam. Ja recimo znam te svatovske pjesme stare i kompletan čitavi običaj, to znam. A što se tiče plesa, slabo... Ma, na žalost, sve su to svadbe u hotelima i to znate i sami kako to ide, uz ovu glazbu neku... plesalo se sve ovo što se i danas pleše - valcer, tango, to se normalno plesalo, al' u nošnjama vas interesuje, *Oj mere, staj mere*, to bi se moglo nazvati lastovskim kolom.“ (Gracije Abović)

„Baš sam bija zval jednoga momka koji pleše da se sjeti svih koraka jer ja ovako, šta ja znam, ja sad ovako napamet... da je sad tu šest parova pa da krene ples došlo bi to sve samo od sebe, a ovako... sad me čak i sram šta se ne mogu sjetit koraka...“ (Marijan Ribica)

Stanovnici nekada Gornje Lastve, a danas Donje Lastve, svoja kola zovu *lastovskim kolima* baš kao i stanovnici otoka Lastova (Hrvatska) koji svoje pokladno kolo nazivaju

Lastovska svadba

Lastovsko kolo

i *lastovskim kolom*. Iako je riječ o istom nazivu, ipak su to potpuno različita kola. Jedno od kola iz Lastve je *Ovaj mere, staj mere* (naziv prema prvom stihu pjesme). Prema riječima kazivača „to je samo šest koraka naprijed, nazad”, plesači i plesačice stoje u dvije nasuprotne linije i naizmjenice jedni prema drugima dolaze i vraćaju se na prvu poziciju u šest šetanih koraka. Kolo se izvodi samo uz vokalnu pratnju, pjevaju i plešu prvo djevojke pa im momci odgovaraju sljedećim stihom pjesme i istim plesnim korakom. Drugo kolo je navodno starije i samo ga se prisjećaju iz pričanja starijih ljudi. Također ga znaju samo pod prvim stihom pjesme *Djevojčice, đur dušice, daj mi se daj*. Plesači i plesačice mješovito stoje na kružnici držeći se za ruke, u središtu kruga je jedna djevojka, a izvan kola je momak. Uz pjesmu, kolo se kreće običnim šetanim korakom u jednu stranu, a momak izvan kola u suprotnu te on počinje stihom *Djevojčice, đur dušice, daj mi se daj*, pa cijelo kolo zajedno s djevojkom odgovara sljedećim stihom *Bome ti se neću dati, delijo, delijo*. Izmjenjuju se stihovi i pjevači

prateći isto plesno kretanje, a na kraju momak probija kolo, dolazi do djevojke, grli je i ljubi i time završava kolo.

U sklopu društva „Napredak” postojala je i folklorna grupa koja je negovala plesove Boke. Najčešće su izvodili samo jednu koreografiju plesova Boke osmišljenu još 70-tih godina prošloga stoljeća. Sastojala se od *škaljarskog* i *dobrotskog kola*, a izvodili su je uglavnom odjeveni u žensku lastovsku nošnju i odoru Bokeljske mornarice. Folklornu skupinu činilo je 12 plesnih parova koji su često bili pozivani na različite smotre folklora u Hrvatskoj kao izvorna skupina. Danas folklorna skupina u tom sastavu nije aktivna.

Zanima li me i kolo Bokeljske mornarice?

Razgovarala sam s osam kazivača koji su tijekom života u slobodno vrijeme imali doticaja s plesom, uglavnom kao aktivni plesači. Na sva moja pitanja o plesu dobivala sam najčešće iste i šture odgovore o dva *lastovska kola* kojih se više ili manje sjećaju, te o valcerima, polkama i drugim

europskim plesovima u paru. Nitko nije spomenuo *kolo Bokeljske mornarice*. Tek na izravno pitanje o plesu Bokeljske mornarice saznala sam da većina mojih kazivača i danas aktivno pleše *kolo* na dan sv. Tripuna i na *Lastovskoj fešti* prve subote u kolovozu.

Kolo Bokeljske mornarice pripada skupini lančanih plesova s maramicama, a izvode ga članovi najstarije bratovštine mornara u svijetu – Bokeljske mornarice koja je 2009. proslavila 1.200 godina postojanja. Nepobitno je da je *kolo Bokeljske mornarice* već stoljećima važno obilježje identiteta Bokelja i da ga Bokelji raseljeni diljem svijeta njeguju kao dio svoje tradicije. Budući da se o *kolu* dosta pisalo, zanimljiviji mi je bio odnos kazivača prema *kolu*. Kazivači/plesači objašnjavaju da je *kolo Bokeljske mornarice* „obredno, sakralno kolo” isključivo povezano s crkvenim blagdanima, iako se za vrijeme Jugoslavije prilagodilo i plesalo samo na državne blagdane kao npr. na Dan mornarice. Ističu da *kolo Bokeljske mornarice* nije folklor i da se ne odazivaju na pozive organizatora raznih smotri folklora iz uže i šire regije jer su oni vojna formacija koja izvodi *sakralno kolo*, a ne *folklor*. No, kolo se ipak izvodilo i izvan Kotora, Tivta i Gornje Lastve, npr. u Zagrebu ispred katedrale u povodu Tjedna Hrvata iz Crne Gore i u Splitu na Dan grada Splita i blagdan sv. Dujma te u Omišu na Dan oslobođenja grada i u Veneciji za bratimljenja gradova Kotora i Venecije i u sličnim svečanim prilikama. Folklornu skupinu „Napretka” činili su plesači aktivni i u mornarici i iako su imali pozive da nastupe upravo s *kolom Bokeljske mornarice* na smotri u Metkoviću, nisu se odazvali. Do sada *kolo* nije bilo na repertoaru folklorne skupine.

GIC, ROGO!

Piše:

Vlasta Mandić

Krsto: Mali, još po jedan špricer!

Tomo: Ja ne mogu više ni jedan. Evo će dvije ure popodne, moram odit doma na objed.

Krsto: Ne gori niđe. Što prešiš? Još po jedan, a?

Tomo: Ajde kad si navalio. Još po jedan i idemo. Kasnim, čudo će me snać od Marijete.

Krsto: Ali abadaš što ti žena govori? Moja može da melje koliko je volja, ali kad joj lupim šakom o sto, zna koja je ura.

Tomo: Evo ga i Pero. Odi Pero, samo smo tebe čekali za još po jednu turu. Od kad si došo s mora uvalio si se ženi pod kotulu. Nema te niđe za vidjet.

Pero: Ma ke! Ufatila me gripa, pa sam danas prvi put izašo vanka. Mali, ponovi turu, neka se zna da se kapetano vratio u luku.

Krsto: Čin, Čin, u zdravlje. Živjeli!

Pero: Ima li što novoga u ovu godinu koliko sam pasao van Kotora?

Đoko: Ima puno toga ali ti ne možemo reć. Moglo bi te kolpat, a tek si se refao od gripe. A, dugo si i batio po moru.

Krsto: Ima pravo Đoko. Sva ki dan ćemo ti davati novitadi na kućarin. Došao si na pravo mjesto. Ovi ludov od Đoka, i u kondut ide sa laptopom. Perfin, spava sa njim. Zna sve do u tanke od mora pa do brda. Za pola ure zna što se i u najmanjun bužu od ove naše države dogodilo.

Pero: Ja sam više u godine i ne intendim se u ove nove ma-

kine, kompjutere, etc. Samo koliko mi je potrebno za navigaciju. Meni ti je pjesma pamet. Poslije gvardije skupimo se na palubu. Ja gitaru, Kubanac bubanj, Filipinac udaraljke, Rus harmoniku, a Talijan kanta. Počnemo od pjesme meksikane, kubane, brazlijanne, španjole, talijane pa sve do naše. Mi smo ti se na tu muziku podigli, jadan ne bio. To su ti pjesme od amora, pune sentimenta, melodije, ritma i pod...

Đoko: Nemoj panut u afan od sentimenta. Čekaj dok te ja avizam koliko košta krov, govedina, jagnjetina, struja, vodovod i kanalizacija, zemljarina, školarina, putarina, rebalans budžeta, zaduženja po glavi rođenih i nerođenih, porez na telefon, na kola, na ljubavnice, ...

Krsto: O,o,o Đoko, fermaj makinu!? Će si navro, jadan ne bio? Oli nas ubit?! Svaki dan nas bombarduješ sa novitadima, od tebe se više ne može ni živjet, a kamoli paci-

fiko popiti jedan poštenu špricer.

Doko: E, ja sam vam kriv, meškinasti Bokelji. Sve, sve, samo da vas niko ne dira i ne pita za ništa. Mogu vam more isekat, brodove potopit, zaobilaznicu izbrisat, a tunel kroz San Đovani izbušit, obalu nasut kamenjem da se more malo suzi, perke je prostrano, pa, perfin, obalu zagravit da ne možete nogom kročit, ni u more se smočit – jer je to u ovo novo doba privatni posjed. Ma đe si ti to vidio?!

Tomo: Što zboriš jadan, može te ko čut?! Kalmaj malo! Pero, baci jednu pjesmu da nam ovo sve lakše padne. Ajde onu „Od Šuranja do pazara mnogo si mi jada dala, amor, amor“ ili onu našu mušku himnu „Svi su te luštrali, a sada si moja“.

Marko: Alo, ke nova? Još ste tu? Jeste li čuli da je umro stari Jozo Marković.

Krsto: Ja sam mislio da taj stari lisac neće nikada umrijeti. Koliko mu je ono bilo godina?

Doko: Bit će oko 94 godine.

Pero: Ko bi reko? Izgledao je kao đovanoto, a i glava mu je dobro rabotala.

Tomo: Ma, bio je sklerotičan. Činio je fintu da je Napoleon, car Selasije, Tito i tako redom.

Znam da mu je familja bila na muku sa njim.

Doko: To ti je bio pravi lisac. On ti se pretvarao kako mu je kad odgovaralo. Kada što žbaltja ili preuveliča odmah prelazi u sklerozu. Činio je teatar u kući.

Pero: Bogami, pametan! On ti je skontao u koje vrijeme živi i što mu je činjet da preživi i doživi tolike godine. Nije ga dr-

mnuo ni stres ni nervoza. Ne bi me čudilo da je opet učinio neku prestavu.

Tomo: Jao meni, već je četiri popodne. Jedino me ova novitad o smrti šjor Joza može opravdat kod moje Marijete. Ja vam idem. Adio!

Doko: Vidimo se noćas, svi kod šjor Joza na veo. I ja idem.

Krsto: Mi ćemo odovle direktno na veo. Mi ne moramo nikome polagat konte. Je li tako Marko? Ala da, gukni!

Marko: Tako je! Mali, još po jednu turu, pago io!

Marijeta: Je si li ti to Tomo? U koju se uru dolazi na objed,a? Grijem ti objed od ure popodne. Pašta je popila sav šug i sada jedi to što ti je. Ne može ovo više ovako Tomo. Ni da sam sluškinja ne bio se ovako ponašao. Nema više regule. Ne zna se kad je objed, kad je večera. Svako dolazi kada ga je volja. Puknut ću od rabije, da znaš. Će si do sad, jadove jedan?!

Tomo: Ne deri se, čut će te susjedi. Umro je šjor Jozo. Morali smo poč da im se nađemo, kako se valja. I žena i kćer su se ispanpanale. A sin mu je neka krepalina. Sve smo završili oko njega, oko osmrtnice i drugo što je trebalo. Zbog toga sam i zakasnio.

Marijeta: Ma, što govoriš. Umro je šjor Jozo. Baš mi ga je žao. Kako je samo nosio godine. Milina ti ga je bila srest. I u starosti je bio lijep, drit i pun komplimenata. Tako je bio vicijast i duhovit. Nema više takvih persona. Pravio je ludosti za nasmijat se, ali nikada nije nikoga uvrijedio.

Tomo: Daj to što je ostalo od objeda, pa se moramo đustat za poč na veo.

Marijeta: Će će ga držat – doma ili u kapelu.

Tomo: Po njegovoj želji držat će ga doma. Oće pravo iz Kotora na ćimiterio. Sve je zapisao kako treba da se organizuje veo i funerao. Oće da mu veo bude veseo, kako je i živio. Zabranió je plakanje jer, perfin, svako mora da umre i nema žaljenja. Svako samo čeka svoj red i neka svako sebe žali. Sad kada je njemu došao red, oće da ga veselo ispratimo. Za veo se moraju služiti sendvići od sira i pršuta, rakija i vino. Funerao sa gradskom muzikom. Prije nego ga polože u grob da mu se svira kolo Bokeljske mornarice i poslije toga svi veseo doma. Nema davanja ruke saućešća na izlazu iz groblja.

Marijeta: Ma koji je to filozof. Koja je to ljudina? Sad mi je još miliji.

Tomo: Od tvojih komplimenata on sada nema ništa. Nego, dodaj mi te palaćinke.

Marijeta: Samo misliš na papaladu. Nemaš ni malo rišpeta prama mrcu. S kim ja ovo živim!?

...Ajte, ajte pravo u tineo... moje saućešće... jadan šjor Jozo, saućestvujem u vašoj žalosti...

budite sretni da ste ga imali, laka mu zemlja... lijepo je umro, a još ljepše živio... sažaljevam...

Doko: Tomo, dođi ovamo, ispod odrine, da sjednemo. Kako si pasao doma?

Tomo: Odlično u slavu šjor Joza. Sva sreća da sam sreo onu kunduricu od Mileve, pa mi je sve do u tanke špijegala: kako je umro, zašto je umro, koja mu je zadnja želja i tako redom.

Doko: Ja sam ga sreo jutros. Bio je nasmijan i još mi je reko vidimo se večeras. Ne znam što mu je to bilo? Čovjek ti se u tren rodi i u tren umre.

Marko: Evo i mene. Baš mi ga je žao. Takav čovjek je trebao da živi, barem, još koju godinu.

Marijeta: Bogami se dobro našivio i lako umro.

Dove: Dobro zboriš. A, bio je galijot. Neću nikad zaboravit, a imat će tome i trideset godina, kada se ufatio u amore sa sinjorom od dentiste.

File: Je li sa onom?

Dove: Jest, jest sa onom. Jado, morao se sakrit u ormar i cijelu noć prestat. Ujutro kada je dentista pošao uzet mudantine iz ormara imao je što videt. Šjor Jozo čuč i spava, a preko glave mu stoji rečipet numero 6. Nastao je bulikan, trka kroz kamare, sve dok šjor Jozo nije iskočio kroz finještrin od konduta, pa preko bedema škapulao živu glavu. Poslije mjesec dana dentista se iselio iz Kotora.

File: Je li sa ženom?

Dove: Nego kako, sa njom. Pstttt... da nas neko ne čuje!

Marijeta: Da te čuje šjor Jozo nasmijao bi mu se brk.

File: Vidi ga, meni se i čini da mu se nasmijao brk.

Dove: To ti se prišampalo.

Luce: Kako je to bio učinjen čovjek. Kada god bi pošla na katastar za uzet koji papir, uvijek je bio dentil i više puta bi mi doma donio dokumenat. Nije bio nervozan, namrgođen kao što su ovi danas. Kada za što pođeš u katastar, prepa-neš se od njih kako su naro-gušeni i neučinjeni.

Dove: Bio je i učen čovjek do zadnjega. Svaki dan ti je bio na internet i znao sve svjet-

ske novitade. Altroke mladi! O svemu si ga mogao pitati za savjet.

File: Jednom mi je preko Interneta naručio lijek za moga Bepa. Od tada nema muke sa prostatom.

... Izvolte, sok, vino, rakija... uzmite sendvič... poslužite se... ma, morate uzet, to je bila posljednja želja šjor Joza...

Pero: Neka mu je laka zemlja, a ostatku nazdravlje, živjeli.

Tomo: Kako bi i on, sada, jednu popio sa nama. U spomen tebi, moj dobri Jozo!

Marko: Koliko ga falite ispast će sad svetac, pa će, perfin, iz kuće pravo u raj.

Znao je on varat na karte. Koliko puta smo se posvađali.

Doko: Meni je jednom cijelu platu operuškao, a da ne znam kako.

Marko: Kako?! Kada ne znaš da igraš.

Doko: To je bila sumnjiva rabota!? To ti je bio stari lisac. Preveslao je on Austrijance, Talijane, komuniste i ove nove.

Marko: Muči Đoko, ti si se napio pa ne znaš što zboriš.

Krsto: Ja se sjećam da mi je otac zborio, a imat će tome i četrdeset godina, da je dobro omastio prste dok je radio u komunalno preduzeće. Napravio se skandal ali se brzo zataškalo jer je i direktor bio sumnjiv.

Marko: Jao, mrtac je pridigo ruku.

Doko: I ti si se napio, pa ti se ombralo.

Luce: Mrtac je vaskrso! Bješte ljudi, dogodilo se čudo! Kuku nam, mrtac je oživio!

Marijeta: Otvorio je oči!

Jozo: Otvorio i oči i uši. Nisam umro, vaskrso sam. Živ sam da ne mogu biti živ-

lji. Ha,ha,haaaaaaaaaaaaaaa. Nema većeg gušta nego videt svoj veo. Svašta ste se nalaprdali farabuti jedni. Znao sam ja da će tako bit, ali sam isto htio sve čut na svoje mrtve uši.

Sin: Tata, tata, nisi umro?

Jozo: Daj mi ruku da izađem iz kašete. Kako ću umrijet kada te još izdržavam od svoje penzije. Perfin, mi niste ni cipele obuli, kako ću sada izać u čarape. Obujte mi cipele.

Žena: Bila je brzina, nismo stigli. Jozo moj, Jozo moj, vratio si se? Ombralo nam se da si o prave umro. O, meni jadnoj. O blago nama! Zovite doktora!

Jozo: Neću doktora. Ništa mi ne fali.

Sin: Kako ne fali, kada si se iza objeda opružio kao pravi mrtac.

Jozo: To ti se samo ombralo. Morao sam napraviti još jedan baruf prije nego li od prave partim na oni svijet. Za ovu makakadu pomogo mi je florividal. Kada ga popijš paraš kao mrtav, ali si uspavano živ, živcast. Medicina ti je čudo! Sad sam bistriji nego prije.

Sin: Napravio si nam bruku i skandal. O ovome će cijeli Kotor da priča iz generacije u generaciju. Sav se narod razbiježao od straha. Tata, znao sam da si lud ali ne ovoliko.

Jozo: Znam i ja cijeloga života da si ljenčina ali ne tolika da ne smijem umrijet, jer nećeš imat kruva za jest. Neka, neka. Zovite one farabute da se vrate. Ima još pršuta i sira i vina, pa da učinimo feštu od vaskrsenja. Jedan je život, jado moj - 1:0 u moj favor. Gic Rogo, kako bi znao reć pametni, a pokonji Tuso Škaljarin!

O sjedinjenju Dalmacije s Hrvatskom

Piše:
Željko Holjevac

Dalmacija ili južna Hrvatska uz Jadransko more od Velebita do Boke kotorske sastavni je dio Republike Hrvatske. Uz taj mediteranski dio naše zemlje vežu se počeci hrvatske državnosti. Budući da se prostor današnje Hrvatske, na razmeđu geografskih regija i različitih kultura, mijenjao tijekom hrvatske povijesti, Dalmacija je više stoljeća živjela odvojeno od ostatka Hrvatske, a borba za njezino sjedinjenje bila je dugotrajna i zamršena.

Nakon doseljenja Hrvati su u ranome srednjem vijeku osnovali dvije hrvatske kneževine: Primorsku Hrvatsku na području bivše rimske Dalmacije i Posavsku Hrvatsku na području bivše rimske Panonije. Stotinu godina nakon što se rani hrvatski vladar Borna nazvao knezom Dalmacije i Liburnije, prvi hrvatski kralj Tomislav iz narodne dinastije Trpimirovića ujedinio je Primorsku i Posavsku Hrvatsku u neovisno Kraljevstvo Dalmacije i Hrvatske od mora do Drave, a njegov kasniji nasljednik Petar Krešimir IV. zvao je Jadransko more „naše dalmatinsko more“.

Budući da se prostor današnje Hrvatske mijenjao tijekom hrvatske povijesti, Dalmacija je više stoljeća živjela odvojeno od ostatka Hrvatske, a borba za njezino sjedinjenje bila je dugotrajna i zamršena

Rat za hrvatsku obalu

Nestankom narodnih vladara Hrvatska je ušla 1102. u državnu zajednicu s Ugarskom, a na Jadranu je počeo višestoljetni rat za hrvatsku obalu: nakon što su križari 1202. osvojili Zadar, obalni pojas vraćen je 1358. ugarsko-hrvatskom kralju, ali je Dalmacija 1409. prodana Mlečanima za 100.000 dukata, dok se Dubrovnik osamostalio kao gradska republika. Nekoliko desetljeća poslije bitke na Krbavskom polju 1493. povijesni prostor „nekoć slavnog kraljevstva hrvatskog“ podijeljen je između Osmanlijskog carstva, Habsburške monarhije i Mletačke Republike, koja je u protuturskim ratovima potkraj 17. i početkom 18. stoljeća proširila svoje stečevine u Dalmaciji, a jedino je Dubrovačka Republika zadržala političku samostalnost.

Francuski vojskovođa i državnik Napoleon Bonaparte ušao je u svibnju 1797. u Veneciju i srušio Mletačku Republiku, a Dalmaciju je prepustio Habsburgovcima. U zadarsku luku doplovio je general Mato Ručavina s krajiškom vojskom u namjeri da osvoji bivšu mletačku pokrajinu Dalmaciju. Napoleon je sklopio mir s bečkim dvorom u Campoformiju u Italiji, kojim

Dubrovnik u 19. stoljeću, stara luka

je Habsburgovcima potvrđen posjed Dalmacije s Bokom kotorskom. Čim je Dalmacija ušla u sastav Habsburške monarhije, kojoj su otprije pripadale središnja Hrvatska i Slavonija, u njoj se pojavio snažan pokret za sjedinjenje s ostatkom Hrvatske. Na čelu tog pokreta bio je franjevac Andrija Dorotić, autor proglasa *Narode slavni*. U Splitu, Trogiru, Šibeniku i Makarskoj izbili su narodni nemiri, a dalmatinski predstavnici otišli su izravno u Beč kako bi ondje zatražili sjedinjenje Dalmacije s Hrvatskom.

Pridruživanje Dalmacije

Hrvatski sabor dao je na zasjedanju u Zagrebu 7. travnja 1802. naputak kraljevim izaslanicima da se i oni zauzmu za pridruživanje Dalmacije: „Pošto je Dalmacija, koju je otprije mletačka republika posjedovala, za slavnoga vladanja njegova veličanstva natrag dobivena, te bi se sada imala povratiti k svetoj kruni kraljevine ugarske prema krunitbenoj zakletvi, što ju bje njegovo posvećeno veličanstvo položilo: nastojat će gospoda poslanici iz sve snage, da se ovaj cjelokupni diel kraljevinah opet njim pridruži i pod zakonitu oblast bansku stavi te sa svetom krunom ugarskom opet sjedini.“ Iako je tu ideju odmah podržao i Ugarski sabor u Požunu (danas Bratislava), bečki dvor odbio je sve zahtjeve i nije vratio Dalmaciju pod vlast Hrvatskog sabora i bana.

Prva austrijska vlast u Dalmaciji trajala je do 1805. godine. Tada su u Dalmaciju došli Francuzi. Oni su ubrzo ušli i u Dubrovnik, a zatim proširili svoju vlast na ostale hrvatske i slovenske krajeve do Save. Dubrovačka Republika prestala je postojati, a Napoleon je 1809.

Split u 19. stoljeću, pogled s mora

Povijesni grb Dalmacije s tri okrunjene leopardove glave

ustrojio ilirske pokrajine. Poslije njegova sloma u Rusiji na cijelome tom području obnovljena je austrijska vlast. Na taj način teritorij današnje Hrvatske prvi put je poslije srednjega vijeka okupljen u jednoj državi – Habsburškoj monarhiji, ali su hrvatske zemlje i dalje bile podijeljene na povijesne pokrajine. Politička podijeljenost dolazila je do izražaja i u trojnom nazivu zemlje: Kraljevina (ili Kraljevine) Dalmacija, Hrvatska i Slavonija. Pritom je Dalmacija, kao austrijska krunska zemlja i posebna pokrajina s vlastitim

saborom u Zadru, bila potpuno odvojena od Hrvatske i Slavonije, neovisno o tome što se na papiru smatrala dijelom „trojedne kraljevine“. Hrvatski narodni preporod tridesetih i četrdesetih godina 19. stoljeća, poznat kao ilirski pokret, imao je odjeka i u Dalmaciji, u kojoj je službeni jezik tada bio talijanski budući da su ilirci promicali hrvatski jezik i težili za okupljanjem svih hrvatskih krajeva u jedinstvenu cjelinu.

Preporodni pokret

U drugoj polovici 19. stoljeća razvio se preporodni pokret dalmatinskih Hrvata. Vodeća ličnost bio je svećenik Mihovil Pavlinović, jedan od utemeljitelja Narodne stranke u Dalmaciji. Narodnjaci su 1862. pokrenuli svoje glasilo – *Narodni list*, a utemeljili su i Maticu dalmatinsku koja je širila preporodne ideje. Iako je Hrvatsko-ugarskom nagodbom 1868. utvrđeno pravo Hrvatske na Dalmaciju, sjedinjenje s Hrvatskom i Slavonijom pod ugarskom krunom nije bilo moguće provesti jer je Austro-ugarskom nagodbom godinu dana ranije Dalmacija dodijeljena austrijskoj polovici dvojne Monarhije. Potkraj 19. stoljeća u Dalmaciju prodire pravaštvo iz Hrvatske i Slavonije. Sve je više jačala misao o nužnosti sjedinjenja Dalmacije s ostatkom Hrvatske. U Zagreb je na gospodarsku izložbu 1891. došlo

Dalmatinski preporoditelj don Mihovil Pavlinović

oko 400 dalmatinskih Hrvata, političke stranke i pojedinci iz Dalmacije podržali su protumađarski pokret 1903. u Hrvatskoj i Slavoniji, dalmatinski političari Frano Supilo i Ante Trumbić imali su početkom 20. stoljeća zapaženu ulogu u hrvatskoj politici, ali je hrvatski tek 1912. postao službenim jezikom u cijeloj pokrajini.

U vrtlogu Prvoga svjetskog rata nestala je Austro-Ugarska, a Hrvatska je 1918. ušla u sklop monarhističke Jugoslavije. Zadar i Lastovo s Palagružom prigrabila je Italija, a Dalmacija je s ostatkom Hrvatske spojena tek osnivanjem Banovine Hrvatske prije Drugoga svjetskog rata. Italija je Rimskim ugovorima 1941. s Nezavisnom Državom Hrvatskom proširila svoje granice u Dalmaciji, ali je Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske 1943. donijelo odluku o vraćanju Zadra i ostalih otuđenih krajeva Hrvatskoj. Dvije godine kasnije Dalmacija je ušla u sastav Hrvatske kao federalne jedinice u socijalističkoj Jugoslaviji, a raspadom druge Jugoslavije 1991. postala je dijelom Republike Hrvatske kao samostalne države.

Andrija Dorotić javno je tvrdio 1797. godine: „Dalmatinsko je kraljevstvo tijesno povezano s ostalim kraljevstvima i pokrajinama, što pripadaju Svetoj kruni ugarskog kraljevstva snagom temeljnih zakona – zasnovanih na svečanim ugovorima što ih je prigodom krunjenja priznao neprekinuti niz kraljeva...“ Mihovil Pavlinović napisao je 1869. tajni program *Hrvatska misao*. U njemu je zagovarao prirodno i povijesno pravo Hrvata na samostalnu, cjelovitu i ustavnu hrvatsku državu koja bi obuhvatila sve hrvatske zemlje pa tako i Dalmaciju. „Hrvati hoće hrvatsko pravo: I Samostalnost Hrvatske, II Cjelokupnost Hrvatske, III Ustav hrvatski“, isticao je vođa preporodnog pokreta u Dalmaciji.

Od kapetana i guvernadura do pukovnika

Pišu:

Lovorka Čoralić i
Maja Katušić

Peraštani su stoljećima imali izrazito zapaženo mjesto u mletačkoj protuosmanskoj obrani Boke, ali i širega dijela prekojadranskih stečevina Serenissime. Smješteni na graničnom rubu prema osmanskim stečevinama, zarana su se istaknuli kao vješti ratnici, sudionici svih važnijih pomorskih bojeva u južnojadranskim vodama. Teška stradanja u protuosmanskim bojevima zadesila su Peraštane 1571. i osobito 1624. godine, kada su berberski gusari napali i opljačkali grad te odveli u zatočeništvo mnoštvo domaćega puka. Pogubnom se činila i 1654. godina, kada su nalet osmanske vojske Peraštani uspješno spriječili, na čemu im je priznanje odao i hrvatski ban Petar Zrinski. Zbog iznimnih zasluga u mletačkoj mornarici Peraštani su odlikovani posebnom čašću – pravom da predstavnici 12 rodova čuvaju mletački ratni stijeg (*gonfalone*) na admiralском brodu te kao počasna garda sudjeluju pri ceremoni-

Uloga Tripuna Štukanovića kao *colonnella* jedne od mletačkih pješaćkih pukovnija (regimenti) poznata nam je na osnovi prethodno spomenutih arhivskih vrela iz Archivio di Stato di Venezia te će o tome biti više riječi u završnome dijelu ovoga feljtona.

ji isplivljavanja duždeva broda s kojega se vršilo svečano vjenčanje dužda s morem. Zahvaljujući uspješnoj karijeri u mletačkoj vojnoj službi mnogi su Peraštani, mahom članovi uglednih gradskih obitelji, promovirani u visoke činove, uvrštavani u red vitezova svetoga Marka te odlikovani naslovom *conte veneto*. Jedna u nizu istaknutih obitelji iz vojne, ali i društvene povijesti peraškoga i bokeljskoga ranog novovjekovlja bili su i Štukanovići.

Časnici, pomorci, crkveni dostojanstvenici iz obitelji Štukanović

Krajem 17. stoljeća i u prvoj polovici 18. stoljeća jedan od najistaknutijih članova roda

Štukanovića bio je **Tripun**, sudionik pri zauzimanju Herceg Novoga (1687.), zapovjednik mletačkih snaga na području Crmnice, u Albaniji i Hercegovini, gdje je 1697. godine imenovan vojnim upraviteljem (guvernadur). Tripunov brat je **Matija**, trgovački i pomorski poduzetnik te peraški načelnik (1664.). Za Mlečane je obavljao vrlo delikatnu i važnu ulogu posrednika između središnjih vlasti te crnogorskih i hercegovačkih plemena. U prvoj polovici 18. stoljeća djelovao je Tripunov sin **Matija Juraj Štukanović**, opat sv. Jurja pred Perastom i barski nadbiskup (1722. - 1743.). U isto vrijeme bilježi se i djelovanje druga dva Tripunova sina

Kuća Štukanovića

– **Marka i Ivana**, koji se često spominju u kontekstu sukoba između peraških obitelji Štukanović i Bujović. Od četrdesetih godina 18. stoljeća u izvorima se spominje i **Tripun Štukanović** koji je – poput svojih mnogobrojnih sugrađana – svoje profesionalno djelovanje u cjelini posvetio vojnoj karijeri. Tripun Štukanović i njegova vojna karijera u činu kapetana i pukovnika upravo su u središtu razmatranja ovoga sažetog feljtona.

Kapetan prekomorskih marinaca

Prvi dokumenti koji su izravno vezani za Štukanovićevo vojničko djelovanje datirani su u četrdesete godine 18. stoljeća i izravno su povezani s popisima časnika i vojnika mletačkih prekomorskih (*Fanti oltramarini*) pješačkih postrojbi. Gradivo o navedenim vojnim jedinicama pohranjeno je u središnjoj mletačkoj državnoj pismohrani u sklopu zbirke *Inquisitori sopra l'amministrazione dei pubblici ruoli*, koja je svojom važnošću i obiljem podataka prvorazredan izvor za proučavanje vojne

i društvene povijesti istočnog Jadrana u kasnom razdoblju ranoga novog vijeka. Prema podacima iz navedenih popisa, Tripun Štukanović bilježi se kao kapetan jedne čete prekomorskih pješaka u pukovnijskoj bokeljskoga plemića Stjepana Buće. Četa kojom je zapovijedao popisana je u Mlecima 31. kolovoza 1741. i 26. veljače 1744. godine, a prema podacima iz popisa Štukanovićevu postrojbu (oko 50 ljudi) – uz Dalmatince, Istrane, Albance i Grke – ponajprije su činili vojnici čiji je zavičaj šire područje Boke.

Guvernadur i pukovnik

Za sljedećih dvadesetak godina Tripunove vojničke karijere ne posjedujemo konkretne arhivske podatke. Sljedeći njegov spomen zabilježen je tek 1765. godine, kada je već obnašao visoki vojni čin (pukovnik – *colonnello*). Riječ je o dokumentu iz fonda „Spisi generalnih providura“, koji je pohranjen u Državnom arhivu u Zadru. Spis je datiran 13. srpnja 1765. godine kada je – odlukom mletačkoga Senata – pukovnik Tripun Štu-

kanović imenovan vojnim zapovjednikom (guvernadurom) u Kotoru, na mjestu nedavno preminulog Petra Jelića. Dužnost zapovjednika vojnih snaga u Kotoru i njegovoj okolini Štukanović je trebao obnašati tri godine, uz plaću i privilegije koji su uobičajeni za obnašatelje navedene dužnosti. O tome je obaviješten tadašnji generalni providur Dalmacije Pietro Michieli, a dukala je zaprimljena u Zadru 17. listopada iste godine te 25. istoga mjeseca upućena u Kotor.

Štukanovićovo djelovanje na položaju zapovjednika kotorske vojske događalo se istodobno s obnašanjem čina pukovnika mletačkih prekomorskih pješaka. O konkretnom angažmanu u glavnome gradu Mletačke Albanije nemamo (na osnovi dosadašnjih istraživanja) dodatnih spoznaja. Nasuprot tome, uloga Tripuna Štukanovića kao *colonnella* jedne od mletačkih pješačkih pukovnija (regimen-ti) poznata nam je na osnovi prethodno spomenutih arhivskih vrela iz Archivio di Stato di Venezia te će o tome biti više riječi u završnome dijelu ovoga feljtona.

Blažena Ozana

Život blažene Ozane i njezine kršćanske kreposti koje je posjedovala u herojskom stupnju učinile su je mističarkom, s razvijenim proročkim darom, darom savjeta i velikom čudotvorkom još za života.

Piše:
Don Anton Belan

**Tu, Hosanna, gloria Montis Nigri,
Laetitia Ascrivi...(iz Antifone)**

**Ti, Ozano, slavo Crne Gore,
radosti Kotora...**

Kada je u gradu na lagunama 1508. godine svetački umro (in odore sanctitatis) redovnik laik, blaženi Gracija muljanski, u Kotor je iz sela Releze, Lješanska nahija, poslije jedne mistične vizije raspetoga Krista došla Katarina Kosić, koja umire u tome gradu 1565. godine, također na glasu svetosti kao blažena Ozana. Tada u Kotoru nije bilo inovjeraca, ali se inovjerkom nije ni osjećala.

Ova dva svetačka lika snažno su obilježila duhovnost Boke u vrijeme prodora humanizma, renesanse i reformacije. Kotorski fortifikacijski obrambeni sistem zidina zaustavio je prodor Turaka i pljačkaške pohode okolnih naroda, ali sekularizaciju nadolazećega novog duha vremena nije bilo moguće zaustaviti.

U vrijeme blažene Ozane na stolici rimskih biskupa sjedilo je 11 papa, koji su bili u većoj mjeri dobri državnici, diplomati, političari, vojni stratezi, bankari, mecene, ponekad dobri roditelji, ali ne uvijek i dobri pastiri, osim pape Marčela II., čiji je pontifikat trajao samo 20 dana (1555.). Ipak je uspio svojoj rodbini zabraniti dolazak u Rim (zbog simonije), a ime mu je ostalo ovjekovječeno u poznatoj šesto-

Blažena Ozana portret

glasnoj Misi Pjerluidi Palestri-
ne. Papa Aleksandar VI. koji je
vladao Crkvom kada se rodila
Katarina najbolji je primjer ove
tvrdnje. Rimljani su za ovog
papu u jednoj Paskvili, između
ostaloga, napisali sljedeće:

„Alessandro vende chiavi, al-
tare e Cristo,
e suo diritto vendere quel
che ha comprato prima.

Roma sotto i Sesti sempre
andò in rovina.“

(Claudio Rendina, I Papi storia
e segreti, vol. II., str. 600.)

Aleksandar prodaje ključeve,
oltare i samog Krista,

njegovo je pravo prodati ono
što je prije kupio.

Rim je pod Šestima uvijek u
propast stupio.

Ovakvo stanje u Crkvi dove-
lo je do šizme na zapadu, re-
formacije i protureformacije,
te utrlo put koncilu u Trentu.
Ono što se događalo u sredi-
štu Crkve dopiralo je i do nje-
zinih rubnih dijelova. Istina,
rijetko je koji papa renesanse
postao svetac (Pio V.), ali zato
velikih mecena nije nedosta-
jalo, a pred djelima renesan-
snog i baroknog Rima i danas
čovječanstvu zastaje dah. Naš
prilog za hagiografiju blaže-
ne Ozane želimo smjestiti u
njezin životni prostor (Sitz im
Leben) iznoseći neke manje
poznate historijske podatke
koji su nam potrebni da što
bolje upoznamo ovu iznimno
markantnu duhovnu pojavu,
čiju će 450. godišnjicu smrti
Crkva proslaviti 2015. godine.

Stari samostan Benediktinki
u Kotoru kotorski biskup Duj-
mo i kotorska komuna 1364.
godine preuredili su za 30 ča-
snih sestara klarisa i njima
povjerili jer žele zemaljske s
nebeskim radostima zamijeniti
*ac cupientes terrena cum ca-
elestibus commutare*. (Farlati,
Vol. VI., str. 451.).

Za vrijeme revnosnog bisku-
pa Kotoranina Luke Bisantija
(1532. - 1569.) u samostanu je
popustila crkvena stega i nisu
se poštovali zavjeti siromaštva
i poslušnosti te se nije održa-
vala klauzura, a sve to i uz če-
ste opomene i crkvene kazne.
Umjesto popravka, stanje je
bivalo sve gore. *Indurato corde
in peius delapse sunt* (idem,
489.).

Biskup Luka, kao brižljiv
čuvar i strogi zaštitnik crkve-
noga svetog života i discipline,
*Fuit praeterea diligentissimus
custos et vindex acerrimus dis-
ciplinæ, et sanctitatis ecclesi-
asticæ* (idem, 489.), poduzeo
je u nadležnih vlasti u Rimu
ukidanje ovog samostana jer
bi primjerice kuga mogla ugro-
ziti grad. *Tam pestilenti exem-
plo quo civitas ipsa infici posse
videbatur* (idem 489.). Stoga je
klarisama odlukom pape Pa-
vla III. od 15. VII. 1540. godi-
ne bilo zabranjeno da primaju
nove sestre te se samostanska
zajednica nakon 30 godina
ugasila. Kotorska općina je u
dogovoru s biskupom Pavlom
Bisantijem samostan ustupila
fra Augustinu Bisantiju, op-
servantu i njegovoj subraći,
18. XII. 1573., da u njemu do
daljnjeg stanuju. *Ut in ipso pro
nunc tantum habitet et inquilinus
sit cum aliis Vener. fratribus
eiusdem ordinis in hac ci-
vitate existentibus* (idem, 494.,
495.). Ovo je potvrdio papa
Grgur XIII. dana 22. I. 1575.
(idem, 495.).

Biskup Luka se i prema svo-
jim najbližima, ako su teže
griješili, ponašao u skladu s
crkvenim zakonima koje je
strogo primjenjivao tamo gdje
je bio ugrožen ugled Crkve
*ac ne suis quidem propinquis
siquid gravius peccassent par-
cebat* (idem, 489.). Kanonika
Božu Bisantija, koji je grije-
šio u stvarima koje nisu bile
dostojne svetoga reda, *ordi-
ne indigna* isključio je iz zbor-
a kanonika, *ejecit ex collegio*

canonicorum (idem, 489.). Na-
suprot ovim primjerima re-
nesansni Kotor imao je veliki
broj primjera Bogu posvećenih
osoba, koje su i usred gradske
vreve pronašle svoju pustinju i
u njoj postigle najveći stupanj
mističnog sjedinjenja s Bogom.
Virgines muratae - zazidane
djevice. Ovaj način života više
je bio karakteristika srednjega
vijeka nego kasnijih stoljeća.
Ove Bogu posvećene osobe
život su provodile zazidane u
ćeliji, obično uz neku crkvu, u
vrlo strogoj pokori, iscrpljuju-
ćem postu i molitvi. Imale su
svoje zaštitnike koji su vodili
brigu o njima i zastupali ih u
civilnih i crkvenih vlasti. Osim
uz crkvu sv. Pavla spominju
se i uz crkvu sv. Marije i Luci-
je. Uz crkvu Gospe od zdravlja
u vrijeme bl. Ozane zazidana
život provodi sestra Bernardi-
na Bisanti, a uz sv. Pavla još
i sestre Jerolima i Katarina
Bolica. (*Biskupski arhiv Kotor,
Miscellanea, don Niko Luković,
Panegirik u čast Bl. Ozane*). Za
takav život poslije određenog
broja godina provedenih kao
služavka kod obitelji Aleksan-
dra Buće odlučila se Katarina
Kosić. Učinila je to nakon mi-
stične vizije Krista raspetoga
na Veliki četvrtak u kotorskoj
katedrali. Ona čudesna vizija
iz rodne Releze dovela ju je u
Kotor, a druga vizija toga istog
Krista raspetoga iz kotorske
katedrale uvela ju je u pokor-
nički život zazidane djevice. Uz
preporuku fra Tome Grubonja,
franjevca svetog života i velike
kulture, i o. Vićenca Buće, po-
znatog teologa, kao i uz dozvo-
lu kotorskog biskupa, naselila
se u jednoj ćeliji uz crkvu sv.
Bartolomeja koja se nalazila
uz sjeverne kotorske zidine,
u blizini samostana sv. Klare.
Tu je ostala sedam godina, a
nakon toga je prešla u drugu
ćeliju, prirodnu grotu (*Spelun-
ca*) uz crkvu svetog Pavla jer
je njezina prva ćelija stradala
u potresu. Nakon šest godina,

na dan obraćenja sv. Pavla 25. I., iz ruku priora samostana sv. Nikole, koji je bio i njezin ispovjednik, primila je redovničko odijelo trećeg reda sv. Dominika i uzela redovničko ime Ozana.

U arhivskim dokumentima dominikanske trećoredice (*Pizochare*) Katarina i Petruša javljaju se u Kotoru 13. V. 1477. (Istorijski arhiv Kotor, SN IV. 24 t.). I nakon redovničkog oblačenja, nastavila je život u izoliranoj čeliji. (*Anonimus, XVIII. st., Vita della penitente Beata Osanna da Monte Negro Vergine del terzo ordine di san Domenico, BAK, Akti procesa, Series I.no.5*). Nailazimo na nju u jednoj oporuci Jeluše, žene Tripa Pellegrina, od 7. X. 1526. godine, u kojoj između ostalog stoji: *Item reliquit pro eius anima sorori Osanne (Joanne?) ordinis s. Dominici, murate in ecclesia sancti Pauli huius civitatis, aspros quindecim, et alteri murate in ecclesia sancte Lucie aspros sex. Item reliquit sorori Dominice pizochare sancti Dominici comoranti in ecclesia sancti Pauli ypperperos quator. (IAK, SN XXXVIII.)* Iz ovog doznajemo da Jeluša za svoju dušu ostavlja sestri Ozani, zazidanoj uz crkvu sv. Pavla u gradu, 15 aspri i drugoj koja je zazidana uz crkvu sv. Lucije, 6 aspri. Također ostavlja sestri Nedjeljki, trećoredici nastanjennoj uz crkvu sv. Pavla, 4 perpera. Notar i ostavitelj dobro razlikuju *murate* - zazidana, od *comoranti* - nastanjena. Navedena sestra Nedjeljka bila je iz Perasta, nalazimo je među onima čije je izjave uzimao o. Serafin Razzi kada je 1589. u Kotoru pisao prvi životopis blaženice. (*Taurisano-Kovačević, Blažena Ozana Kotorka, str. 188.*). K Ozani su hrlile kotorske djevojke, ali i djevojke iz okolice i regije, kao i pobožne udovice koje su željele postati njezine učenice. Njih

Crkva sv. Marije od rijeke VI. st. XII-XIII.

33 u tome je i uspjelo te su iz ruku superiora samostana sv. Nikole primile sveto pokorničko odijelo dominikanskih trećoredica, a sestra Ozana im je postala duhovna učiteljica i poglavarica (*superiora*). Među mnogobrojnim sestrama koje su u kotorskom samostanu sestara dominikanki provodile svetački život, nasljeđujući njezine karizme, nabrajamo neke: s. Katarina iz Kotora, s.s. Barica i Magdalena iz Skadra, s. Anastazija iz Barija, s. Ivana iz Stona, s. Paula iz Bara, s. Julija, Marija i Klara iz Dubrovnika, s. Domenica iz Perasta, s. Ana iz Herceg Novog, s. Vičenca sa Prčanja, s. Anđela s Korčule, s. Antonija Paskvali iz Kotora, s. Maria Drago iz Kotora i među najstarijim sestrama s. Alojzija Vračen iz Kotora, sedmi put potvrđena za prioru, 20. V. 1777. godine.

Nakon njezine smrti upravljala je samostanom kao vi-karna sestra Ozana Vračen. (*BAK, Akti procesa, Series I.no.5.*). Više sestara nosilo je ime Ozana pa se tako još jedna sestra Ozana Vračen, pok.

Luke, spominje 1702. - 1704. godine. Gospođa Anđe, kćer Vicka Bujovića, u samostanu je 1709. godine kao služavka.

U životu su 1827. godine, nakon ukidanja samostana sv. Pavla 1808. godine, u kućama kod svojih obitelji bile sljedeće sestre: s. Arhandela Bolica, s. Luidi Radovani, s. Jacinta Milatović i s. Roza Marija Lorencini. (*BAK, Miscellanea, Bl. Ozana*).

Godine 1619. nailazimo na spomen s. Ozane Bubanić, kćerke pok. Frana, čije je svjetovno ime bilo Katarina, kao i našoj blaženici. Tada je superiora samostana bila s. Katarina Buća. (*IAK, SN LXXX, 480t. - 481t.*) Anonimni kotorski pjesnik XVII. st. prigodom njezine smrti napisao je jednu pjesmu na hrvatskome jeziku. U pjesmi se spominje i blažena Ozana. Naziv pjesme iz koje navodimo jedan stih je: „U smart Sor Kattarine Buccichia Priore S. Paula Reda S. Dominika“.

„U kom (samostanu) nieko
brijeme uxiva
Druxbu one isabrane

Odbor za proslavu proglašenja Blaženom

Sluxbenize Boxie
Osane
S kojom Duh sad gnie
Pociva.“

Pjesnik navodi da je s. Katarina u samostanu živjela „osandeset liti“. (BAK, Miscellanea – Bl. Ozana). Pjesma je značajna zbog spomena blaženice, kao i zbog hrvatskog jezika.

Život blažene Ozane i njezine kršćanske kreposti koje je posjedovala u herojskom stupnju učinile su je mističarkom, s razvijenim proročkim darom, darom savjeta i velikom čudotvorkom još za života.

Umrula je na glasu svetosti u Kotoru, 27. IV. 1565. Zbog mnoštva naroda, iz grada i okolice, tijelo joj je sahranjeno u sestrarskoj grobnici u crkvi sv. Pavla nakon šest dana i pet noći. Poslije samo dva mjeseca grobnica je radi smrti jedne sestre, uz dozvolu sudskih vlasti, bila otvorena, a tijelo zatečeno u istom stanju kao i na dan sahrane. Tada je napravljen drveni sarkofag (*arca di legno*) koji je postavljen s desne strane oltara sv.

Pavla. Biskup Luka Bisanti održao je panegirik u zahvalu Bogu koji *qui non dat sanctos suos videre corruptionem* ne dopušta da njegovi sveti vide raspadljivost. (BAK, *Akti procesa, Idem.*). Kada je u Kotoru 1589. godine boravio kao propovjednik poznati redovnik sv. Dominika Serafin Razzi, potaknuo je građane na skupljanje milodara za dostojniji sarkofag blaženice. U novi sarkofag uz nazočnost mnoštva vjernika, klera i kaptola te providura Đorđa Pizanija i gradskih vlasti, tijelo je položio kotorski biskup Jeronim Buča i postavio u novu kapelu s desne strane crkve sv. Pavla.

U drugoj polovini 1675. godine kavalijer Melhior Teta, kotorski građanin i plemić, dao je da se načini novi oltar u čast sv. Pavla, te u njemu posebna niša za relikvije bl. Ozane. Na dan obraćenja ovog sveca, 25. I. 1676. godine, nakon velike procesije gradom koju je uz biskupe Korčule i Stona te provincijala dominikanaca vodio kotorski biskup Antun Zborovac, te nakon unošenja blaženice u katedra-

lu gdje je jedan benediktinac s Mljeta održao propovijed na hrvatskom jeziku, tijelo je preneseno u crkvu sv. Pavla i postavljeno u nišu novog oltara. Benediktinac o. Bazilije Gradić, dubrovački plemić, slavljen u domovini i inozemstvu zbog svoje učenosti, piše o blaženici godinu dana nakon njezine smrti u svom djelu *Libarce od djevtstva i djevičnoga bića* (1566.) sljedeće - *Lanjskoga travnja je u Kotoru vele sveta s ovoga svijeta preminula i u nebesku državu vele slavno prišla, blažena djevica na ime Ozana.*

Blaženom je nazivana i u kotorskim povijesnim dokumentima. U testamentu Trifone Vrakjen od 18. kolovoza 1604., između ostalog, čitamo sljedeće - *La predeta Madona Trifona avendo la sua mente, et intenzione di beneficiare il predeto monasterio posiache non ha posterita alcuna, sapendo bene il bisogno, nel quale si attrovano le Reverende Monache che sono di santa et esemplar vita, e per la divozione che ha di san Paolo, tromba di spirito santo, e di Beata Osanna...* (BAK, *Miscellanea - Bl. Ozana*). Iz testamenta vidimo da je građani štiju i u testamentima nazivaju blaženom i 39 godina nakon njezine smrti, ostavljajući materijalna dobra njezinim susestrama, koje vode primjeran i sveti život. Kotorski građanski stalež (*Università*) na sjednici 25. VIII. 1685. naglašava da se njezina slika nalazi u svakoj kotorskoj kući. (IAK, CCIII, 22., BAK, *Miscellanea - Bl. Ozana*).

Anonimni hagiograf blaženice, iz druge polovine XVIII. st., navodi da su se do 1600. godine u kapeli Gospe od Rozarija uz crkvu sv. Nikole nalazile dvije slike blaženice s oreolom oko glave (BAK, *Akti procesa, Series I. no. 5.*). To nam svjedoči da su njezini portreti nastajali neposredno nakon

njezine smrti, rađeni sigurno prema sjećanju nekoga lokalnog umjetnika. Najstariji sačuvani portret blaženice potječe iz 1602. godine, to je jedan bakrorez po kojemu su kasnije urađene mnoge slike blaženice pa tako i ulje na platnu iz XVIII. st., koje se danas čuva u Muzeju sakralne umjetnosti kotorske katedrale, za koju

kotorska tradicija drži da je (*vera effigies*) pravi lik blaženice, što je sasvim moguće na osnovi iznesenoga. Od 1676. do 1807. godine njezino je tijelo počivalo u oltaru sv. Pavla.

Dolaskom Napoleonovih trupa crkva je bila pretvorena u skladište, a tijelo blaženice noću privatno preneseno u crkvu sv. Marije od rijeke. Men-

za oltara sv. Pavla prenesena je 1809. u istu crkvu, i u nišu oltara ponovno vraćen sarkofag s njezinim zemnim ostacima. Gornji dio oltara prenesen je iz dominikanske crkve sv. Nikole, a pripadao je oltaru sv. Barbare. Nakon kraćeg vremena sarkofag je bio zbog vlage odlukom biskupa Marka Gregorine 1815. godine uzdignut na glavni oltar. Sumnjajući kasnije da nije za to bio ovlašten, biskup se obratio Sv. Stolicu koja mu je potvrdila odluku. Iste godine bio je naručen u Veneciji novi drveni sarkofag u koji je položeno tijelo blaženice nakon što su joj sestre Jacinta Milatović i Tomasina Vračen promijenile redovničku odjeću. Na sarkofagu je postavljen lijepi mjedeni pozlaćeni poklopac iz XVII. st., koji je pripadao niši oltara sv. Pavla. Na njemu je ovaj natpis: „DIVAE OSANNAE SACRIS EXUVIIS HIC CONDITIS“ (Svetim ostacima blažene Ozane, koji su ovdje sahranjeni.). Informativni proces kojim bi je Crkva proglasila blaženom pokrenuli su: dominikanci Frano Parčić (1709. - 1715.) i 1720. godine Hijacint Zanobetti (1718. - 1742.), a obojica su postali i kotorski biskupi.

Godine 1753. kotorski biskup Ivan Antun Kasteli preporučio je ocu ministru reda dominikanaca, Hermanu Dominiku Cristianopulu, svom nećaku od sestre, da poradi na njezinu proglašenju blaženom. Onako kako je u životu bila skromna i samozatajna, izbjegavajući bilo kakva priznanja, takva je čini se ostala i poslije smrti jer je priznanje njezina kulta od sveopće Crkve uslijedilo tek 20. XII. 1927., nakon biskupijskoga informativnog procesa koji je započeo u Kotoru 22. VII. 1905. godine, a završio 1907. - punih 20 godina od završetka procesa i 362 godine od njezine blažene smrti.

Proslava blagdana bl. Ozane

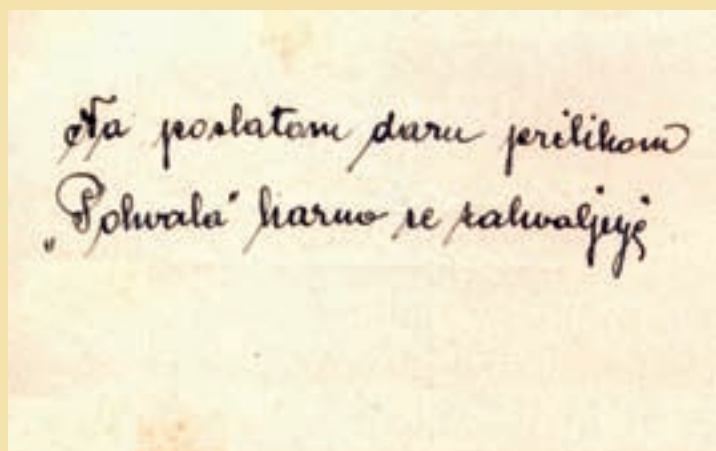
Dana 27. IV. 2012. u Kotoru je na svečan način proslavljen blagdan bl. Ozane, suzaštitnice grada Kotora. Samom blagdanu prethodilo je trodnevno liturgijsko slavlje koje je vodio gradski župnik istaknuvši u razmatranjima značaj i suvremenost njezine redovničke karizme. Na sam blagdan bilo je više svetih misa. Jutarnju svečanu koncelebraciju služio je gradski župnik, a večernju prvi put dubrovački biskup mons. Mate Uzinić, u zajedništvu s kotorskim biskupom mons. Ilijom Janjićem i svećenicima kotorske i dubrovačke biskupije. Iz Dubrovnika je došlo na hodočašće puno vjernika i časnih sestara te redovnika sljedbenika pravila sv. Dominika. Biskup Uzinić je u svojoj nadahnutoj propovijedi govorio o mjestu žrtve u životu suvremenog čovjeka. Pjevao je zbor kotorske katedrale. Kolegijalna crkva sv. Marije od rijeke, u narodu poznatija kao bl. Ozana, nije mogla primiti veliki broj vjernika i hodočasnika iz biskupije i susjednih biskupija. Manjak prostora u crkvi nadoknadio je trg pred crkvom. Moći blaženice nakon svete mise mogli su poljubiti svi nazočni. Ti, Ozano, slavo Crne Gore, radosti Kotora, štiti nas i nadalje kao što si to činila dugi niz stoljeća.

VREMEPLOV

Vrijeme brzo prolazi, događaji se nižu jedan za drugim, život i običaji se mijenjaju, zapisano ostaje za vječnost.

Zanimljive dokumente, fotografije i događaje potrebno je otrgnuti od zaborava, zato ćemo ih u ovoj rubrici objavljivati.

Iz osobne arhive našeg sunarodnjaka koji živi u Splitu, Heliadora Prelesnika, za ovaj broj odabir je obavio Dario Musić.

Zahvalnica Prelesniku 1934. god.

KRONIKA GRADA KOTORA

Priredio:
Jovan J. Martinović

1271.g.

mjeseca februara, u Kotoru:

Opština kotorska moli biskupa, vjerovatno **Marka**, za neku novčanu pomoć; ovu posljednju listinu pisao je đakon **Miha Giga**, notar, u vrijeme sudija **Pavla**, sina **Bare**, i **Bartola Paskvali**.

1276.g.

IV indikt. Uskrs 5.o4. Papa Gregorije X † 10.o1. Novi papa Inocentije V izabran 11.o1. † 22.o6. Novi papa Hadrijan V izab. 11.o7. † 16.o8. Novi papa Ivan XXI izabran 8.o9. Nadbiskup Dubrovnika Salvije II.

Pobjeđivši uz pomoć Mađara oca, kralja **Uroša I**, mlađi kralj **Dragutin** (1276-1316) zavladao sjevernom Srbijom.

1279.g.

5. juna, u Dubrovniku:

Marko Geno, mletački knez Dubrovnika, uz saglasnost Malog i Velikog vijeća i cijelog naroda sklapa mir između Kotora i Dubrovnika sa don **Tripunom**, arhiđakonom, i drugim poslasticima Kotora: **Tomom**, **Tomom Drago**, **Kalikstom Povergenom**, **Ivanom Pribi**, **Bartolom Paskvali**, **Mihom Petrovim**, **Dinom** i **Ivanom Bebezom**.

1280.g

Biskup Kotora **Dujam** (1280-1326).

1281.g.

1. jula, u Kotoru:

Opština kotorska daje punomoć za potraživanje zaloga župana **Deše**, sina kralja **Vladislava** i **Beloslave**, svojim punomoćnicima: **Ivanu Pribi**, **Nikoli Dabro**, **Ivanu Gimani**, **Ivanu Gili**, **Marku Bazilio** i **Medošu Tominom Drago**. Ispravu je u prisustvu sudije **Petra Kalikstova** i svjedoka **Bartola Dobroša** i **Marka Gačulane** pisao notar **prezbiter Tripun Petrov**. Potvrdio je i dubrovački notar **Tomazin de Savere** i svjedoci **Vitanja Crijević**, **Vital Binčulić** i **Grubeša Ranjina**.

3. jula, u Dubrovniku:

Punomoćnici **Ivan Pribi**, **Nikola Dabro**, **Ivan Gimani**, **Ivan Gila**, **Marko Bazilio** i **Medoš Tomin Drago** preuzimaju u Dubrovniku zalog župana **Deše**, sina kralja **Vladislava** i gospođe **Beloslave**

pred **Nikolom Maurocenom**, knezom Dubrovnika.

1282.g.

Na presto Raške došao mlađi sin **Uroša I** i **Jelene**, **Milutin** (1282-1321), u stalnim sukobima sa Vizantijom, a od **1299.g.** i sa starijim bratom **Dragutinom**, koga je **1312.g.** natjerao na pokornost.

1283.g.

27. jula, u Dubrovniku:

Dauša, kćerka **Kalende Tripunova Lamprina** a žena **Palme Gangulo** iz Dubrovnika, i njihova kćerka **Bela**, po volji **Kalende** i njegove žene **Boni** dobijaju posjede u Kotoru i Dobroti.

1285.g.

7. oktobra, u Brskovu:

Građanin Brskova **Hajnc Bibanis** poklanja dominikan-

SREDNJI VIJEK

cima kapelu **sv. Marije** u **Brskovu** i crkvene obredne predmete.

17. oktobra, u Kotoru:

Biskup **Domnij** potvrđuje darovnicu kapele **sv. Marije**, koju je izdao **Henrik de Bibanis**.

30. oktobra, u Kotoru:

Dubrovački punomoćnici **Sergije Klementov** i **Nikola Krose** potražuju natrag zalog župana **Deše**. Pisao notar **Toma** iz **Ferma**, prvi nastavnik **Gramatikalne škole**.

1286.g.

XIV indikt. Uskrs 14.o4.

Kraljica **Jelena Anžuska** osniva **Franjevački** samostan sa crkvom **sv. Franja** na Šuranju; kasnije u sklopu samostana još kapela **sv. Stjepana** i crkva **sv. Katarine**; samostan i crkve srušeni **1657.g.** po nalogu vlasti da ne posluže Turcima kao utvrđenje prilikom napada na grad.

1288.g.

5. septembra, u Reati:

Papa **Nikola IV** (1288-1292) nalaže neimenovanom opatu manastira **sv. Mihaela** iz Dubrovnika da biskupa **Dujma** dovede na sud pošto je tukao priora dominikanaca **Urbana** u crkvi **sv. Bartolomeja** i **sv. Pavla**.

20. septembra, u Dubrovniku:

Fratar **Nikola**, patrijarh **Jerusalimski** i upravitelj **Ankonske** crkve, potvrđuju darovnicu **Hajнца Bibanisa** i biskupa **Dujma** za kapelu **sv. Marije** u **Brskovu**.

Zapis o kraljici **Jeleni** i gradnji franjevačkih samostana u **Kotoru**, **Baru**, **Ulcinj** i **Skadru**:

ANNO DOMINI MCCLXXXVIII. MONASTERIUM S. MARIAE DE SCUTARI, ET MONASTERIUM S. FRANCISCI DE CATHARO, ET MONASTERIUM S. FRANCISCI DE ANTIBARO ET MONASTERIUM S. MARCI DE DULCINO PER DOMINAM MARIAM DE CHIERIZ DE FRANCIA, REGINA DE ZENTA, HOC EST MYSIAE INFERIORIS IN PARTIBUS ALBANIAE. QUAREGINA JACET SEPULTA IN ECCLESIA S. MARCI DE DULCINIO CORAM ALTARE MAIORE CUM DOMINO ANSELMO EJUS FILIO.

1289.g.

9. oktobra, u Kotoru:

Tripun Balvinov Drago sa sinovima **Dragom** i **Germanom** daje biskupu **Dujmu** „čudesno oslikanu“ crkvu **sv. Nikole** sa vrtovima.

1290.g.

Natpis na portalu napola srušene crkve **sv. Sergija i Bakha** na obali rijeke **Bojane** kod **Skadra**:

MEMENTO DOMINE FAMVLE TVAE ELENE REGINE SERVIAE DIOCLIAE CHILMIAE DALMATIAE ET MARITIMAE REGIONIS QVAE VNA CVM FILIIS SVIS VROSIO ET STEPHANO REGIBVS AEDIFICAVIT DE NOVO ISTAM ECCLESIAM AD HONOREM BEATORVM SERGII ET BACHI ET AD FINEM VSQVE COMPLEVIT ANNO MCCLXXXX

1294.g.

8. decembra, u Kotoru

Ursus Percluso iz **Tranija**, stanovnik **Kotora**, pred knezom **Dobrojem** i sudijama **Nikolom Dabro**, **Ivanom Bolica** i **Sergijem Bazalijevim Drago**, daje izjavu da će oprostiti i nadoknaditi štetu u vezi nekog broda **Dubrovčanima**. Izjavu pisao notar **Toma** iz **Ferma**.

1297.g.

Zapis o tome da je prezbitar **Zete Neofit Ivan** sagradio crkvu **sv. Mihaila** u mjestu **Bogdašić**, u čast blažene **Djevice Marije**, **sv. Bartolomeja** i **sv. Ivana**.

1298.g.

Osnovana **Bratovština bičevalaca** (*batentium, flagellantium*), koja je sagradila crkvu **sv. Križa**, srušenu u **XIX v.** radi gradnje **Zatvora**.

IN MEMORIAM

**JANKOVIĆ
IVICA**

Napustio nas je Ivan- Ivica pok. Benedikta Janković u 68. godini života.

Na Peluzici za bonace i nevere oko svoje kuće, magacina ili garaže, na ponti ili kod komšije, vazda da nešto još završi, odradi, pomogne, završi, zavari, opitura, zakarta, promijeni ulje ili okrpi gumu, uz motore za barku koji prorađe poslije njegove ruke ili male motorine kad im je nekakva dežgracija.

Meštar od svakoga zanata, a kada rabota utihne i dođu dani od fešte i bala intonan, sumprešan, inkolan, namušćan, Ivica u veštit i kolarinu sa svojom suprugom, među prvima na podijumu za valcer u široko, ili tango nekadašnji.

Neđeljom u crkvu, za blagdan bez rabote, za dobru molitvu i na procesiji.

Ovaj Bokelj od svakoga reda znao je za sve užance i nosio Boku i njene ljude, poštujući tradiciju kroz svoj častan i tih život.

Stari pompijer, koji i u penziji kako to ovaj humani posao traži, na zvuk sirene skače za pomoć za savjet kod svojih, u Vatrogasnici kotorskoj.

Upravo ovoj generaciji mladih vatrogasaca on je bio učitelj, a ponašao se i kao stariatelj, roditelj, vazda spreman da kaže i pokaže još više.

Nesebičan, požrtvovan, pravičan, tačan i disciplinovan učio je prvo poštenju a onda radu bez pitanja koliko traje radno vrijeme i koliko to košta.

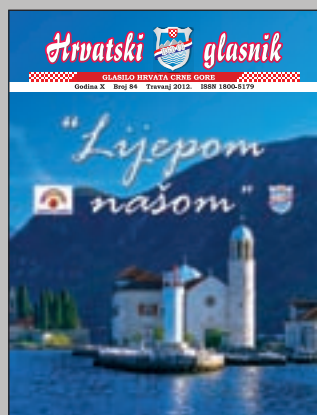
Tradicija i u ovom segmentu bokeškoga života nije izostala za staroga meštra, pa ga je četa mladih vatrogasaca po redu i običaju uz počasnu stražu, rotirajuća svijetla sa vatrogasnog vozila kojim je i sam jurišao drugima za spas, i na kraju sirenom, pod čemprese, na vječni počinak ispratila.

A kad vatrogasac pasa, jedna se zvijezda ugasi.

Na nebu Bokeškome ovojga ljeta, iznad zaliva, u roju zvijezda, Pomoćnica kršćana tiho će kazati Amen.

Ona Gospa koju je nosio na sudnji čas, ispred Blaženog Gracije na Mulu na blagdan Pomoćnice kršćana.

Piše: Dubravka Jovanović

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država Hrvatske i Crne Gore

Distribuiraju se u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

ČASOPIS MOŽETE KUPITI:

U Kotoru u Katedrali sv. Tripuna i u uredu HGD CG,
U Tivtu u župi sv. Roko D. Lastva i kod povjerenika Andrije Krstovića,
U Baru kod predsjednika podružnice Vlada Marvučića,
U Podgorici u prostorijama podružnice, Trg Božane Vučinić bb,
U Hercegu Novom u knjižari „So“ na Trgu Nikole Đurkovića br. 3

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem ☐ primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

MEDIJSKI PARTNERI

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

20 eura

na žiro račun
520-361700-17
Hipotekarna banka

Za Hrvatsku:

200 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

30 eura

Beneficiary 59 : /
ME25520042000000104966
(Acc. No-IBAN)
Hrvatski građansko društvo Crne
Gore, Zimski bazen Kotor Account
with 57a: HBBAMEPG (HIPOTEKAR-
NA BANKA AD PODGORICA) Inter-
mediary 56a: DEUTDEFF (Deutsche
Bank ag Frankfurt) EUR, USD

Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru

NAŠ DOM JE NAŠA BUDUĆNOST.

UZ PBZ STAMBENI KREDIT:
AKUŠKA KAMATNA STOPA, FIKSNA ZA PRVU GODINU,
JOŠ POVOLJNIJI UVJETI ODOBRENJA I KORIŠTENJA,
ZATO ŠTO ŽELIM OBLIKOVATI SVOJU BUDUĆNOST.

Izvršna direktorica za stambeni posrednik, odobri vama stambeni kredit u periodu šest godina i sa godišnjom
prijemom kamata koji se postepeno smanjuje. Osim toga, novu generaciju stambenih kredita u akušku kamatu
može uz prvu godinu isplaćivati kamatu, bez kamate ugovorom do 31. oktobra 2011. Poslovni dani od 9h do 17h
može do 40 godina u kamatu stopa 4,25% godišnje. Poslovni dani od 9h do 17h, prva godina isplaćivati kamatu 0,5%
10% u kamatu u prvoj godini, 10% u kamatu do 10%.

PBZ **PRIVREDNA BANKA ZAGREB**
Mislimo ispravičeno u Vama

INA predstavlja nova EURO V goriva:

motorni benzin EUROSUPER BS 95
motorni benzin EUROSUPER BS 98
dizelsko gorivo EURO DIESEL BS

INA CRNA GORA d.o.o. PODGORICA
Podgorica - Blok IX, zgrada "Šajó", 81000 Podgorica

tel: +382 20 268 253
+382 20 268 263
+382 20 268 450
fax: +382 20 268 288

e-mail: inacg_podgorica@t-com.me

INA CRNA GORA d.o.o. TIVAT
Durmidran-Mrčevac, 85320 Tivat

tel: +382 32 66 03 15
fax: +382 32 67 11 42

www.inacg.me

INA CRNA GORA

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel: + 385 1 481 40 51. 481 40 52. 481 40 54. fax: + 385 1 481 40 56.

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

